

Návrh věcného záměru zákona o službách péče o děti

Předkládaný návrh věcného záměru zákona o službách péče o děti byl zpracován na základě usnesení vlády České republiky č. 1451 ze dne 19. listopadu 2008, kterým byl schválen „Soubor prorodinných opatření – Prorodinný balíček“.

Návrh věcného záměru zákona o službách péče o děti je v souladu s programovým prohlášením vlády, ve kterém se vláda zavázala podpořit rozvoj alternativ rodinné péče ve fázi pre-primárního vzdělávání, rozvoj firemních školek, alternativních předškolních zařízení typu mateřských a rodinných center, ale i institut sousedského hlídání, a vytvářet tak podmínky pro rychlejší návrat pečujících rodičů k výdělečné činnosti.

K návrhu věcného záměru zákona o službách péče o děti byla zpracována Závěrečná zpráva hodnocení dopadů regulace (RIA).

V České republice je patrná vysoká míra zaměstnanosti žen bez dětí ve věku 20-49, nicméně to neplatí pro kategorii žen pečujících o děti do 12 let věku. Problémem se tak stává nízká zaměstnanost rodičů - převážně matek s malými dětmi. Situaci žen na trhu práce po narození dítěte je možné charakterizovat několika základními fakty. Prvním je nestabilní pozice mladých matek na trhu práce a vyšší riziko nezaměstnanosti, což může být způsobeno jednak vysokou mírou nezaměstnanosti u absolventů škol, jednak mateřstvím. Dalším podloženým faktem je skutečnost, že české ženy nemají možnost nebo zájem využívat práce na částečný úvazek, a musí tedy volit mezi zaměstnáním na plný úvazek a osobní celodenní péčí o dítě v rámci rodičovské dovolené. Instituce velmi dlouhé rodičovské dovolené může mnoha ženám poskytovat alternativu ke špatně placené práci na částečný úvazek¹. Související celkové nastavení systému dávek pro rodiny s malými dětmi pak motivuje rodiče k delšímu setrvání mimo trh práce.² K dané situaci významně přispívá i nedostatek kvalitních, místně a cenově dostupných služeb péče o děti, zejména do tří let věku.

¹ Matějková, B., Palonciová, J.: Rodinná politika ve vybraných Evropských zemích. VÚPSV, Praha, 2003

² OECD. Policy Brief – Economic Survey of the Czech Republic, 2010.

Účelem opatření obsažených v návrhu věcného záměru zákona je při velmi výrazně omezené nabídce služeb péče o děti zejména do tří, čtyř let věku v České republice rozšířit spektrum poskytovatelů služeb péče o děti. Rodičům se tak umožní udržení kontaktu se zaměstnáním v době péče o dítě a postupný návrat nebo vstup na trh práce s ohledem na jejich strategii při sladění profesního, rodinného a osobního života.

Opatření reagují zejména na situaci, kdy tzv. „mezera zaměstnanosti v důsledku péče o dítě/děti“ („child employment gap“) dosahuje v ČR nejvyšší míry v porovnání s ostatními evropskými zeměmi, a to úrovně 40,5 % (EC 2007:54, podle dat za rok 2006). Relativně dlouhá doba přerušení kariéry z důvodu péče o malé dítě a poté návrat do zaměstnání, s výraznou převahou zaměstnání na plné úvazky, jsou specifikem chování matek v ČR a odlišují ČR od většiny vyspělých evropských zemí. V období přechodu z rodičovské dovolené na trh práce, i v určitém období po tomto přechodu, pak data dokládají výraznější nárůst nezaměstnanosti žen, a to i dlouhodobě.³ Průměrný věk dítěte v měsících po nástupu zpět do zaměstnání těch matek, které nepokračovaly v péči o dítě formou mateřské dovolené s dalším dítětem a které se vrátily do práce, až když bylo dítěti více než tři roky, je dle dat výzkumu VÚPSV 48,23 měsíců, tedy téměř přesně 4 roky.

Možnost udržení kontaktu rodiče se zaměstnáním v době péče o dítě a postupný návrat na trh práce bude znamenat významnou podporu rodičů při sladění pracovního a rodinného života. Z ekonomického hlediska tato podpora přinese pozitivní dopad na státní rozpočet, jelikož se zvýší počet plátců pojištění a daní. Simulace (model Bezděkova komise II a NERV II) zpracovaná pro pracovní skupinu NERV pro penzijní reformu ukazuje, že zvýšení (dnes v EU srovnání velice nízké) participace žen na trhu práce ve věku 20-40 let o 10 p.b. snižuje okamžitě deficity PAYG penzijního systému o více než 10 mld. Kč/rok, což představuje více než třetinu každoročního deficitu během následujících 20-30 let.⁴

Předkládaný návrh věcného záměru zákona obsahuje opatření k zavedení nových a rozvoji stávajících služeb péče o děti. Stanovuje podmínky provozování služeb péče o děti v rámci poskytovatele vzájemné rodičovské výpomoci a v rámci zřizovatele služeb péče o děti v rámci dětské skupiny a dále vymezuje odbornou

³ Sirovátka, T, Bartáková, H., Harmonizace rodiny a zaměstnání v ČR a role sociální politiky in Rodina, děti a zaměstnání v české společnosti, Boskovice, Brno, 2008.

⁴ Daniel Münich. Širší ekonomické souvislosti rodinné politiky, CERGE-EI, Praha, 2010.

způsobilost v případě, pokud se jedná o nepřiležitostnou a nekrátkodobou péči v domácnosti dítěte v režimu zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o živnostenském podnikání). Návrh věcného záměru zákona dále obsahuje opatření k podpoře rozvoje služeb péče o děti zajištěných zaměstnavatelem pro děti jeho zaměstnanců. Zavádí možnost daňově uznat náklady na zajištění těchto služeb ze strany zaměstnavatelů a slevu na dani z příjmů pro výdělečně činné rodiče při zajištění služeb péče o jejich děti. Rovněž jsou obsažena opatření týkající se posílení finančních zdrojů nutných k rozšíření kapacit mateřských škol.

Návrh věcného záměru zákona vymezuje nový institut vzájemné rodičovské výpomoci. Účelem opatření je regulovat poskytování péče rodičem, který ve vlastní domácnosti, nejčastěji v průběhu rodičovské dovolené, pečuje osobně, celodenně a řádně o vlastní dítě do 7 let věku a zároveň pečuje za úplatu o maximálně 3 děti do 7 let věku jiných rodičů. Návrh vychází z již realizované, jisté praxe části rodičů, kteří řeší nedostatek služeb péče o děti vzájemnou výpomocí. Rodič pečující za výše uvedených podmínek nejvýše o 4 děti do 7 let věku, včetně dítěte (dětí) vlastních, tedy nebude k takové činnosti potřebovat živnostenské oprávnění. Jde přitom o výdělečnou činnost sui generis, nikoli o podnikání.

Právní úprava „sousedského hlídání“ by ve svém důsledku měla přispět k rozšíření oficiální nabídky jeho poskytovatelů.

Návrh opatření vychází z předpokladu, že konkrétní podmínky poskytování péče budou stanoveny na základě dohody smluvních stran prostřednictvím soukromoprávního aktu. Pojetí institutu předpokládá silnou aktivní kontrolu ze strany rodičů, kteří svěří své dítě do péče poskytovatele.

Za poskytování služby bude moci poskytovatel přijmout úplatu. Úplata za poskytování služby se zahrnuje do příjmu v rozhodném období pro posouzení nároku na dávky státní sociální podpory podle zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o státní sociální podpoře“) a nároku na dávky pomoci v hmotné nouzi podle zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů.

Úplata za poskytování vzájemné rodičovské výpomoci bude podléhat dani z příjmu fyzických osob v obecném režimu zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o daních z příjmů“) a bude posuzována jako ostatní příjem (§ 10 zákona o daních z příjmů), jelikož se nejedná

o podnikatelskou nebo jinou samostatnou výdělečnou činnost. Jako výdaje bude možné uplatnit prokazatelně vynaložené výdaje související se vzájemnou rodičovskou výpomocí (§ 10 odst. 4 zákona o daních z příjmů). Pokud se bude jednat o příležitostnou vzájemnou rodičovskou výpomoc, bude úplata klasifikována z hlediska jejího zdaňování rovněž jako ostatní příjem (§ 10 odst. 1 písm. a) zákona o daních z příjmů). Příjmy z příležitostné činnosti jsou od daně z příjmů fyzických osob osvobozeny, pokud jejich úhrn u poplatníka nepřesáhne ve zdaňovacím období 20 000 Kč (§ 10 odst. 3 písm. a) zákona o daních z příjmů). Úplata bude zahrnuta do vlastního příjmu manželky/manžela pro účely uplatnění slevy na manželku/manžela žijícího s poplatníkem v domácnosti.

S ohledem na aplikaci § 10 zákona o daních z příjmů nebudou příjmy z poskytování vzájemné rodičovské výpomoci pro účely nemocenského a důchodového pojištění považovány za příjmy ze zaměstnání nebo ze samostatné výdělečné činnosti podle § 9 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“).

Na osobu poskytovatele se vztahuje § 5 odst. 1 písm. r) zákona o důchodovém pojištění, podle kterého je osobou účastnicí se na tomto pojištění též osoba pečující osobně o dítě do čtyř let věku. S ohledem na zmíněné ustanovení je doba péče o dítě do čtyř let věku pro účely nároků z důchodového pojištění posuzována jako náhradní doba.

V souvislosti s úhradou zdravotního pojištění poskytovatelem se postupuje v souladu s § 7 odst. 1 zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů (dále jen „zákon o zdravotním pojištění“). Stát hradí pojistné mimo jiné za příjemce rodičovského příspěvku, ženy na mateřské a rodičovské dovolené a za osoby pobírající peněžitou pomoc v mateřství podle předpisů o nemocenském pojištění. Osoba osobně, celodenně a řádně pečující alespoň o jedno dítě do 7 let věku se řadí mezi osoby, za něž je plátcem pojistného na zdravotní pojištění stát v případě, že nemá příjmy ze zaměstnání nebo za samostatné výdělečné činnosti. S ohledem na aplikaci § 10 zákona o daních z příjmů nebudou pro účely zdravotního pojištění příjmy z poskytování vzájemné rodičovské výpomoci považovány za příjmy ze zaměstnání nebo za samostatné výdělečné činnosti. Nebudou tak tvořit vyměřovací základ pro platby pojistného na veřejné zdravotní pojištění a pojistné z nich odváděno nebude.

Poskytovateli zůstane zachován nárok na pobírání rodičovského příspěvku za obecných podmínek podle zákona o státní sociální podpoře. Poskytovatel bude ve

smyslu zákona o státní sociální podpoře považován za jinou zletilou osobu. Podmínka osobní celodenní péče se tedy bude s ohledem na § 31 odst. 3 zákona o státní sociální podpoře považovat za splněnou, pokud rodič svěří dítě do péče poskytovatele vzájemné rodičovské výpomoci.

Pro účely přihlášení k poskytování péče o děti v rámci vzájemné rodičovské výpomoci se zavádí evidence poskytovatelů vzájemné rodičovské výpomoci. Evidenčním místem je krajská pobočka Úřadu práce⁵ a centrální evidenci vede Úřad práce (evidence je vedena společně pro poskytovatele vzájemné rodičovské výpomoci i pro zřizovatele služeb péče o děti v rámci dětské skupiny – viz dále).

Poskytovatelem vzájemné rodičovské výpomoci může být i cizinec, který má oprávnění k pobytu na území ČR, a sice pouze po dobu trvání tohoto oprávnění. Institut vzájemné rodičovské výpomoci nebude zakládat nový účel pobytu dle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, v platném znění.

Návrh věcného záměru zákona dále definuje institut dětské skupiny. Prostřednictvím něho vymezuje právní rámec pro poskytování služeb nepřítelostné a nekrátkodobé péče o děti, a sice jednak na nekomerčním základě mimo režim zákona o živnostenském podnikání, jednak na komerčním základě z hlediska věcné působnosti zákona o živnostenském podnikání. Vždy se jedná o služby mimo režim zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Jedná se o nastavení podmínek pro služby nepřítelostné a nekrátkodobé péče o děti poskytované v zařízení, tj. mimo domácnost dítěte, na komerční i nekomerční bázi. Jednak jde tedy o služby poskytované mimo režim zákona o živnostenském podnikání, a to např. církevními právníckými osobami, obecně prospěšnými společnostmi, zaměstnavateli (fyzickými a právníckými osobami), územními samosprávnými celky či organizačními složkami státu. Služby péče o děti mimo režim živnostenského podnikání nebudou provozovat fyzické osoby (kromě fyzických osob jakožto zaměstnavatelů). Předpokládá se, že pokud má fyzická osoba zájem službu poskytovat, bude ji provozovat za účelem zisku, tedy na základě živnostenského oprávnění. Dále se jedná o služby poskytované v režimu zákona o živnostenském podnikání v rámci vázané živnosti „Péče o dítě do tří let věku v denním režimu“ a v rámci živnosti volné, oboru činnosti č. 72 "Mimoškolní výchova

⁵ Zákon č. 73/2011 Sb., o Úřadu práce České republiky a o změně souvisejících zákonů.

a vzdělávání, pořádání kurzů, školení, včetně lektorské činnosti". Mezi zřizovatele dětské skupiny (dále jen „zřizovatel“) na komerčním základě budou řazena i občanská sdružení, která budou moci tuto činnost vykonávat pouze jako činnost vedlejší, která slouží k získávání finančních prostředků pro realizaci činnosti zájmové.

Návrh věcného záměru zákona vymezuje hygienické, provozní a prostorové podmínky poskytování péče o děti v rámci dětské skupiny, stanoví počet dětí, o které může být v jednom časovém úseku pečováno jednou pečující osobou, a zároveň stanoví nejvýše přípustný počet dětí v zařízení, v němž je o děti pečováno. Dále vymezuje odbornou způsobilost pro osoby pečující o děti do 7 let věku.

Návrh věcného záměru zákona zavádí evidenci poskytovatelů péče o děti v rámci dětské skupiny na nekomerční bázi. Evidence slouží k zahájení poskytování péče o děti v rámci dětské skupiny na nekomerční bázi a dále ke kontrole podmínek poskytování péče na nekomerční bázi. Evidenčním místem je krajská pobočka Úřadu práce⁶ a kontrolu podmínek stanovených tímto návrhem věcného záměru zákona provádí příslušný živnostenský úřad jednotně pro zřizovatele služby v režimu i mimo režim zákona o živnostenském podnikání. Zvýšené výdaje v souvislosti se zřízením a vedením evidence budou hrazeny z kapitoly 313 – Ministerstvo práce a sociálních věcí.

Předpokládá se velký nárůst zřizovatelů dětské skupiny, a to jak na komerční bázi v režimu zákona o živnostenském podnikání, tak na nekomerční bázi mimo režim zákona o živnostenském podnikání. Zřizovatelé služeb na komerční i nekomerční bázi budou jednotně kontrolováni příslušnými živnostenskými úřady dle požadavku Ministerstva průmyslu a obchodu za účelem zajištění rovnocenných podmínek pro živnostníky i neživnostníky⁷.

⁶ Zákon č. 73/2011 Sb., o Úřadu práce České republiky a o změně souvisejících zákonů.

⁷ Dle stanoviska Ministerstva průmyslu a obchodu živnostenské úřady provádějí kontrolu dodržování zákona o živnostenském podnikání a zvláštních právních předpisů podnikateli, kteří podnikají v režimu zákona o živnostenském podnikání, nicméně zvláštní právní předpis může stanovit kompetence k provádění kontrolní činnosti živnostenským úřadem i vůči subjektům, které nepodnikají podle zákona o živnostenském podnikání. Jedná se o kontroly dodržování vybraných ustanovení zákona 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů, přičemž není rozhodující, zda kontrolovaná osoba je či není podnikatelem v režimu zákona o živnostenském podnikání. Dále živnostenské úřady kontrolují dodržování vybraných ustanovení zákona č. 49/1997 Sb., o civilním letectví a o změně a doplnění zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, smluvními leteckými dopravci a provozovateli cestovních kanceláří a cestovních agentur a dodržování zákona č. 266/1994 Sb., o dráhách, ve znění pozdějších předpisů, prodejci přepravních dokladů a provozovateli cestovní kanceláře a cestovní agentury. Rovněž tak vykonávají kontrolu podle zákona č. 247/2006 Sb., o omezení provozu zastávek a některých jiných provozoven v noční době, (jedná se jen o živnostníky) a podle zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů, kde může být postižena i fyzická osoba, která není vůbec v postavení podnikatele. Živnostenské úřady kontrolují i dodržování vybraných ustanovení zákona o regulaci reklamy (zákon č. 40/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů), kde se příslušných správních deliktů nebo přestupků

U nepřiležitostné a nekrátkodobé péče o dítě do 7 let věku v domácnosti dítěte v rámci živnosti vázané „Péče o dítě do tří let věku v denním režimu“ a v rámci živnosti volné, oboru činnosti č. 79 „Poskytování služeb pro rodinu a domácnost“ se nově vymezuje odborná způsobilost pečujících osob. Tato odborná způsobilost je stanovena shodně s odbornou způsobilostí osob pečujících o děti do 7 let věku v zařízení péče o děti v rámci dětské skupiny, jelikož se jedná o stejný okruh dětí.

Návrh věcného záměru zákona obsahuje ještě další návrhy právních úprav související s péčí o děti. Úprava živnosti vázané „Péče o dítě do tří let věku v denním režimu“ se týká snížení věkové hranice u této živnosti na dva roky věku dítěte. Zároveň se rozšiřuje odborná způsobilost podnikatele, resp. odpovědného zástupce, provozujícího citovanou vázanou živnost, o možnost poskytovat péči o dítě prokázáním odborné způsobilosti k výkonu povolání učitele v mateřské škole nebo dokladem o zkoušce dílčí kvalifikace pro činnost chůvy. Obsahem zkoušky dílčí kvalifikace pro činnost chůvy je péče o dítě do 7 let věku. Autorizujícím orgánem pro dílčí kvalifikaci pro činnost chůvy je Ministerstvo práce a sociálních věcí, neboť mu je podle platné právní úpravy přiřazena příslušnost k autorizaci pro povolání v oblasti péče o rodinu a děti. Cílem této úpravy je zpřístupnit vázanou živnost širšímu okruhu podnikatelů, rozšířit možnosti péče o děti v rámci volných živností a zlepšit tak pro rodiče dostupnost těchto služeb péče o děti.

Za účelem podpory rodičů při participaci na trhu práce a podpory „prorodinného“ přístupu zaměstnavatelů se navrhuje novelizovat zákon o daních z příjmů. Cílem je umožnit zaměstnavatelům uplatnit jako náklady daňově uznatelné náklady na služby péče pro děti jejich zaměstnanců. Daňově uznatelné budou výdaje/náklady na provoz vlastního zařízení služeb péče o děti či nepeněžní příspěvky zaměstnavatelů na provoz zařízení služeb péče o děti poskytované jinými subjekty.

Rovněž se k posílení motivace návratu rodičů do pracovního procesu navrhuje vytvořit nástroj podpory v oblasti zdaňování příjmů v podobě slevy na dani. Tato sleva na dani z příjmů bude poskytnuta rodiči, pokud je z důvodu jeho návratu do pracovního procesu dítěti zajištěna služba péče o děti.

mohou dopustit jak podnikatelé živnostníci, tak i osoby podnikající podle jiného právního předpisu nebo fyzické osoby – nepodnikatelé.

Za účelem provázanosti a komplexnosti jednotlivých opatření s cílem umožnit rodiči návrat k výdělečné činnosti a za účelem efektivnějšího sladění profesního a rodinného života existencí dostupných služeb péče o děti je dále navrhována úprava školského zákona a příslušných prováděcích předpisů. Jednak jde o zrušení bezplatnosti posledního roku mateřské školy. Dále se jedná o zvýšení procenta maximální možné finanční spoluúčasti zákonných zástupců dítěte na úhradě neinvestičních nákladů na předškolní vzdělávání. Účelem opatření je především posílit finanční zdroje zřizovatelů na rozšíření kapacit mateřských škol a reagovat tak na demografickou situaci. V souvislosti s implementací těchto opatření budou zohledněny děti ze sociálně znevýhodněných rodin. Tato opatření jsou navrhována ve spolupráci s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy.

V souvislosti se vznikem nových opatření připraví Ministerstvo práce a sociálních věcí pro rodiče a poskytovatele služeb informační materiál. Obsahem materiálu budou informace o charakteru poskytované služby, podmínkách jejího provozování a o odpovědnostních vztazích vyplývajících z poskytování služby. Materiál bude upozorňovat i na další skutečnosti, které je třeba vzít v potaz při rozhodování o svěření dítěte do péče.

V souvislosti se zavedením nových typů služeb péče o děti a rozvojem stávajících plánuje Ministerstvo práce a sociálních věcí dále zřídit komplexní databázi poskytovatelů všech dostupných služeb péče o děti v ČR. Zde se budou moci poskytovatelé dobrovolně zaregistrovat. Databáze umožní poskytovatelům služeb i rodičům jako příjemcům služby v jednom místě získat aktuální informace v oblasti služeb péče o děti. Bude tak zajištěno efektivní propojení nabídky a poptávky, a to i z hlediska regionálního rozložení. Databáze bude snadno dostupná a pravidelně aktualizovaná.

Zásady

I. Poskytovatel vzájemné rodičovské výpomoci

Zásada č. 1 – Základní pojmy

- a) vzájemnou rodičovskou výpomocí se rozumí osobní poskytování péče o svěřené dítě do 7 let věku poskytovatelem vzájemné rodičovské výpomoci v bytě, který tento poskytovatel obývá se svou rodinou, a za úplatu. Jde o péči rodinného typu poskytovanou na individuálním základě a v úzké spolupráci se zákonnými zástupci dítěte (dětí) nebo jinými osobami, kterým bylo dítě svěřeno do trvalé péče nahrazující péči rodičů;
- b) poskytovatelem vzájemné rodičovské výpomoci (dále jen „poskytovatel“) se rozumí fyzická osoba, která osobně, celodenně a řádně pečuje alespoň o 1 vlastní dítě do 7 let věku a současně pečuje o svěřené dítě. Za takovou osobu se vždy považuje pouze 1 osoba, a to buď otec, nebo matka dítěte, manžel/ka, druh/družka rodiče dítěte, pokud s dítětem žije v domácnosti, nebo osoba, která převzala dítě do trvalé péče nahrazující péči rodičů;
- c) péčí v rámci vzájemné rodičovské výpomoci se rozumí péče o svěřené dítě odpovídající jeho věkovým a individuálním psychickým a fyzickým potřebám, která se co nejvíce přibližuje životu dítěte v rodině a je poskytována ve spolupráci se zákonnými zástupci dítěte nebo jinými osobami, kterým bylo dítě svěřeno do péče nahrazující péči rodičů rozhodnutím příslušného orgánu, (dále jen „rodič“); za toto rozhodnutí se považuje rozhodnutí podle ust. § 7 odst. 10 a 11 zákona o státní sociální podpoře;
- d) vlastním dítětem se rozumí dítě poskytovatele, jeho osvojenec nebo dítě svěřené do péče poskytovatele nahrazující péči rodičů rozhodnutím příslušného orgánu, a dítě manžela, partnera nebo druhu poskytovatele, jeho osvojenec nebo dítě mu svěřené do péče nahrazující péči rodičů rozhodnutím příslušného orgánu, žije-li toto dítě s poskytovatelem ve společné domácnosti a je-li mladší 7 let;
- e) svěřeným dítětem se rozumí dítě do 7 let věku, o které poskytovatel osobně v rámci vzájemné rodičovské výpomoci pečuje a které není jeho vlastním dítětem;

f) **současnou péčí** se rozumí péče o vlastní a svěřené dítě nebo děti do 7 let věku poskytovaná poskytovatelem v jednom časovém okamžiku, přičemž přítomnost vlastního dítěte je podmínkou poskytování péče o svěřené dítě;

g) **podmínka celodenní péče** se považuje za splněnou i tehdy, je-li dítě umístěno v jeslích, mateřské škole, popřípadě v obdobném zařízení na dobu, která je stanovena v ust. § 30b) zákona o státní sociální podpoře, s výjimkou umístění v zařízení s týdenním či celoročním pobytem, jde-li o dítě plnící povinnou školní docházku.

Odůvodnění:

Jedná se o definiční ustanovení. Smyslem je podpořit rozvoj současné praxe. Jde o regulaci podmínek péče poskytované rodičem, který ve vlastní domácnosti, nejčastěji v průběhu rodičovské dovolené pečuje celodenně o vlastní dítě a zároveň pečuje za úplatu o dítě jiných rodičů. Vychází se ze současné praxe, kdy je poskytování péče založeno na vzájemné důvěře nejčastěji na základě ústní smlouvy.

Podmínky prostor, v kterých je péče o dítě poskytována, jsou z povahy věci vymezeny jako domácnost poskytovatele, tj. byt nebo dům v rodinném nebo bytovém domě, který poskytovatel obývá se svou rodinou. Místnosti tedy odpovídají požadavkům na byt, obytnou nebo pobytovou místnost⁸. Bytem se v takovém případě rozumí takový soubor místností, který je jako byt zkolaudován, bez ohledu na to, zda se nachází v bytovém či rodinném domě. Účelem je zajistit alespoň minimální standard a stupeň ochrany zdraví a bezpečnosti dětí, o něž je v těchto místnostech pečováno. Vychází se z předpokladu, že je-li péče poskytována v bytě poskytovatele, ve kterém poskytovatel celodenně pečuje o vlastní dítě, je tento byt adekvátně uzpůsoben péči o děti. Není tedy třeba stanovit speciální, podrobné požadavky na vybavení prostor.

Osobou poskytovatele vzájemné rodičovské výpomoci je rodič, který osobně, celodenně a řádně pečuje o vlastní dítě do 7 let věku. Proto se předpokládá, že

⁸ V souladu s vyhláškou č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby, budou prostory, v nichž bude péče v rámci vzájemné rodičovské výpomoci poskytována, pobytovou nebo obytnou místností ve smyslu jejího ust. § 3 písm. i) a j).

Na poskytování služby se naopak nebudou vztahovat požadavky vyhlášky č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých (vyhláška o hygienických požadavcích), ve znění vyhlášky č. 343/2009 Sb.

v tomto režimu může současně pečovat o další svěřené děti. Poskytovatelem bude nejčastěji rodič na rodičovské dovolené.

Péče v rámci vzájemné rodičovské výpomoci o svěřené dítě probíhá v úzké spolupráci se zákonnými zástupci dítěte nebo jinými osobami, kterým bylo dítě svěřeno do péče nahrazující péči rodičů. Předpokládá se, že péče respektuje individuální a věkové zvláštnosti svěřeného dítěte.

Návrh opatření rozlišuje mezi „svěřeným dítětem“ a „vlastním dítětem“ poskytovatele a vymezuje okruh dětí, o které je možno v rámci vzájemné rodičovské výpomoci pečovat. Jedná se o děti do 7 let věku, v zásadě tedy o děti předškolního věku (hranice 7 let věku dítěte zvolena vzhledem k povinnosti zahájení povinné školní docházky). Spodní věková hranice se nestanovuje. Vychází se z předpokladu, že péče o nejmladší děti bude krátkodobá a nepravidelná, zejména v případech, kdy rodič jinak osobně a celodenně o dítě pečující potřebuje neodkladně vyřídit určité záležitosti.

Podmínkou poskytování péče v rámci vzájemné rodičovské výpomoci je nejen rodičovství poskytovatele ve vztahu k vlastnímu dítěti do 7 let věku (nebo dítěti do 7 let věku převzatému do trvalé péče nahrazující péči rodičů), ale i přítomnost tohoto dítěte při péči o svěřené dítě. Proto obsahuje zásada č. 1 písm. f) definici tzv. současné péče. „Současná péče“ je důležitou podmínkou poskytování péče v rámci institutu vzájemné rodičovské výpomoci s ohledem na stanovení maximálního počtu dětí, o které může být pečováno v jednom časovém okamžiku.

Pro účely vymezení okruhu osob, které se mohou stát poskytovateli vzájemné rodičovské výpomoci, je použito ustanovení § 30 b zákona o státní sociální podpoře. Toto ustanovení obsahuje právní fikci ohledně splnění podmínky celodenní péče o dítě navštěvující zařízení péče o děti tak, aby rodiči zůstal zachován nárok na rodičovský příspěvek. Nicméně pro možnost poskytování péče poskytovatelem musí být splněna podmínka „současné péče“, tzn., že v době, kdy je vlastní dítě poskytovatele v zařízení péče o děti, nemůže poskytovatel poskytovat péči dětem svěřeným mu v rámci vzájemné rodičovské výpomoci.

Tato zásada si vyžádá přijetí nové právní úpravy a nevyžádá si novelizaci žádného právního předpisu.

Zásada č. 2 – Podmínky poskytování péče v rámci vzájemné rodičovské výpomoci

Poskytovatel vzájemné rodičovské výpomoci může mít v současné péči nejvýše 4 děti do 7 let věku. Alespoň jedno z dětí, o něž poskytovatel současně pečuje, musí být vlastním dítětem do 7 let věku. Do tohoto počtu se započítávají i vlastní děti poskytovatele.

Podmínka současné péče se považuje za splněnou i v případě, že je toto vlastní dítě v krátkodobé ústavní péči v nemocnici nebo v odborném léčebném ústavu po dobu kratší než 1 měsíc.

Poskytovatel je povinen pečovat o svěřené dítě tak, aby byla zajištěna bezpečnost dítěte a ochrana jeho zdraví, osobní hygiena, spánek, pobyt na čerstvém vzduchu, dostatečný přísun tekutin a stravování. V rámci poskytování péče má dítě právo na výchovu bez násilí. Je zakázáno používat takové výchovné prostředky, které se dotýkají důstojnosti dítěte nebo které jakkoli ohrožují jeho zdraví, tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj.

Poskytovatel je povinen pečovat o dítě v souladu s pokyny rodiče.

Poskytovatel je povinen uzavřít s rodičem písemnou smlouvu o poskytování péče v rámci vzájemné rodičovské výpomoci.

Odůvodnění:

Za účelem dodržení kvalitativního aspektu péče může poskytovatel pečovat v jednu časovému okamžiku maximálně o 4 děti do 7 let věku, přičemž alespoň jedno z těchto dětí je jeho vlastním. Podmínka přítomnosti vlastního dítěte je jedním z klíčových požadavků poskytování vzájemné rodičovské výpomoci. Smyslem této podmínky je garance kvality poskytované péče, kdy je vlastní dítě poskytovatele vnímáno jako její „záruka“.

Stanoví se odůvodněná výjimka, kdy je podmínka současné přítomnosti vlastního dítěte považována za splněnou, ač dítě fyzicky přítomno není. Jedná se o situaci, kdy je dítě v ústavní péči zdravotnického zařízení (v nemocnici nebo odborném léčebném ústavu) a pobyt dítěte je neodkladnou záležitostí, kterou poskytovatel není schopen ovlivnit. Nepřítomnost vlastního dítěte z jiného důvodu (návštěva prarodičů, mateřské školy atd.) je překážkou pro poskytování péče v rámci vzájemné rodičovské výpomoci.

Specifické podmínky poskytování péče jsou postaveny na smluvní volnosti rodiče a poskytovatele a upravují se v rámci písemné smlouvy o vzájemné rodičovské výpomoci. Stanovení podmínek bude smluvním stranám doporučeno v informativním materiálu. Není proto například limitována ani doba péče, její délka či frekvence návštěv dítěte. Není totiž možno předjímat potřeby rodičů ani poskytovatele, neboť se nabízí nekonečné množství kombinací. Bližší ujednání o průběhu a podmínkách poskytování péče jsou ponechány na úvaze a dohodě smluvních stran s tím, že potenciální poskytovatelé a uživatelé budou mít k dispozici vzorovou smlouvu o poskytování vzájemné rodičovské výpomoci (v rámci informačního letáku). Tato vzorová smlouva bude jakýmsi „vodítkem“ při rozhodování smluvních stran o vymezení obsahu smlouvy, resp. právního vztahu.

Tato zásada si vyžádá přijetí nové právní úpravy a nevyžádá si novelizaci žádného právního předpisu.

Zásada č. 3 – Vyjmutí činnosti poskytovatele vzájemné rodičovské výpomoci z režimu živnostenského zákona

Činnost poskytovatele vzájemné rodičovské výpomoci bude výslovně vyjmuta z režimu zákona o živnostenském podnikání.

Odůvodnění:

S ohledem na potřebu zachovat neformálnost a současně atraktivitu vzájemné rodičovské výpomoci nebude tato aktivita považována za živnost ve smyslu ustanovení § 3 zákona o živnostenském podnikání. Činnost tedy bude provozována mimo režim zákona o živnostenském podnikání.

Tato zásada si vyžádá novelizaci ust. § 3 odst. 2 zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů.

Zásada č. 4 – Zahrnutí úplaty za poskytování vzájemné rodičovské výpomoci do příjmu pro rozhodné období pro posouzení nároku na dávky státní sociální podpory a nároku na dávky pomoci v hmotné nouzi

Úplata za poskytování služby se započítává do příjmu pro rozhodné období pro posouzení nároku na dávky státní sociální podpory dle zákona o státní

sociální podpoře a nároku na dávky pomoci v hmotné nouzi podle zákona o pomoci v hmotné nouzi.

Odůvodnění:

Pro účely posouzení nároku na dávky pomoci v hmotné nouzi bude výkon činnosti poskytovatele vzájemné rodičovské výpomoci pokládán za snahu o zvýšení příjmů vlastním přičiněním.

Tato zásada si vyžádá novelizaci ust. § 5 odst. 1 písm. b) zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů a ust. § 12 odst. 2 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů.

Zásada č. 5 – Evidence poskytovatele vzájemné rodičovské výpomoci

Poskytovatel vzájemné rodičovské výpomoci, který je starší 18 let, způsobilý k právním úkonům a trestně bezúhonný (za bezúhonného se považuje osoba, která nebyla pravomocně odsouzena pro úmyslný trestný čin nebo pro trestný čin spáchaný z nedbalosti v souvislosti s vykonáváním péče o děti nebo činností srovnatelných s činnostmi vykonávanými při péči o děti nebo jehož spáchání může mít vliv na způsobilost osoby k výkonu péče o dítě), bude evidován v evidenci poskytovatelů vzájemné rodičovské výpomoci. Evidenčním místem je krajská pobočka Úřadu práce⁹ (dále jen „evidenční místo“). Místní příslušnost evidenčního místa se řídí místem trvalého nebo hlášeného¹⁰ pobytu poskytovatele.

Poskytovatel bude zaevidován po zaslání přihlášky do evidence, v níž uvede

- a) jméno, popřípadě jména;
- b) příjmení;
- c) datum narození;
- d) adresu místa pobytu;
- e) údaje o místě poskytování vzájemné rodičovské výpomoci (rozumí se adresa místa poskytování vzájemné rodičovské výpomoci);
- f) věk vlastního dítěte,

⁹ Zákon č. 73/2011 Sb., o Úřadu práce České republiky a o změně souvisejících zákonů.

¹⁰ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů.

a k přihlášce přiloží

a) souhlas majitele nemovitosti s poskytováním služby v daných prostorách, pokud poskytovatel není zároveň majitelem nemovitosti, nebo souhlas společenství vlastníků bytových jednotek,

b) opis pojistné smlouvy odpovědnosti za škodu.

Na zápis do evidence poskytovatelů je právní nárok.

V případě doložení všech náležitostí stanovených zákonem provede evidenční místo zápis poskytovatele do evidence do 5 dnů ode dne doručení přihlášky a vydá evidenční výpis.

Nejsou-li k zápisu do evidence poskytnuty všechny náležitosti stanovené výše, vyzve evidenční místo poskytovatele k odstranění závad ve lhůtě 15 dnů. Nedojde-li k odstranění závady ve stanovené lhůtě, evidenční místo zahájí řízení a rozhodne o tom, že poskytovatel nebude zapsán do evidence poskytovatelů vzájemné rodičovské výpomoci. Pokud poskytovatel před vydáním rozhodnutí závady odstraní a evidenční místo zjistí, že jsou splněny podmínky pro zápis do evidence, řízení ukončí zápisem do evidence a vydá evidenční výpis.

Zápis do evidence obsahuje

a) identifikační číslo přidělené poskytovateli,

b) údaje uvedené v přihlášce do evidence,

popřípadě další údaje.

Zápis v evidenci zaniká

a) úmrtím poskytovatele,

b) rozhodnutím evidenčního místa o zrušení zápisu v evidenci nebo vyškrtnutím z evidence.

Evidenční místo zruší zápis v evidenci, jestliže poskytovatel požádá o zrušení zápisu v evidenci nebo jestliže vlastní dítě poskytovatele dovrší 7 let věku podle údajů uvedených v přihlášce do evidence.

Evidenční místo vyškrtně poskytovatele z evidence, jestliže přestane splňovat vstupní podmínky k zahájení poskytování vzájemné rodičovské výpomoci.

Za účelem doložení bezúhonnosti si evidenční místo vyžádá podle zvláštního právního předpisu výpis z evidence Rejstříku trestů podle zákona

č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů, ve znění pozdějších předpisů. Žádost o vydání výpisu z evidence Rejstříku trestů a výpis z evidence Rejstříku trestů se předávají v elektronické podobě, a to způsobem umožňujícím dálkový přístup.

Poskytovatel oznamuje evidenčnímu místu všechny změny týkající se údajů obsažených v zápisu do evidence.

Evidence je vedena v listinné a elektronické podobě. Evidenční místo je správcem listinné podoby evidence a zpracovatelem elektronické podoby evidence.

Evidence v listinné podobě obsahuje:

- a) údaje uvedené v přihlášce do evidence,
- b) související dokumenty přiložené k přihlášce.

Evidence v elektronické podobě obsahuje údaje obsažené v přihlášce do evidence. Evidenční místo zapisuje do evidence bez zbytečného odkladu.

Evidenční místo je oprávněno zpracovávat vyžádané osobní údaje v rozsahu, který je nezbytný k plnění úkolů podle tohoto návrhu.

Evidence je informačním systémem veřejné správy, jehož správcem¹¹ je a provozovatelem je evidenční místo, tj. krajská pobočka Úřadu práce. Obdobou je obchodní rejstřík, který podle § 200a odst. 1 o. s. ř. vede krajský soud jako rejstříkový soud. Vzhledem k ministerstvem spravedlnosti definovanému společnému datovému rozhraní je zpřístupněn jeden výstup ze všech 14 obchodních rejstříků.

Evidence je veřejným seznamem a obsahuje údaje uvedené v zápisu do evidence, tyto údaje v zákonem stanoveném rozsahu zveřejňuje evidenční místo v elektronické podobě způsobem umožňujícím dálkový přístup.

Na požádání vydá evidenční místo vydá úřední výpis nebo opis z evidence v listinné podobě poskytovateli vzájemné rodičovské výpomoci a místně příslušnému správci daně vykonávajícímu správu daně z příjmů.

Evidenční místo je povinno uchovávat záznamy o evidenci zřizovatele po ukončení vedení evidence zřizovatele po dobu 5 let.

¹¹ § 2 zákona č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů, ve znění zákona č. 517/2002 Sb.

Odůvodnění:

Účelem evidence je přihlášení se k poskytování péče o děti v rámci vzájemné rodičovské výpomoci na základě doložení skutečností pro možnost poskytovat péči v rámci vzájemné rodičovské výpomoci (min. věk poskytovatele 18 let; způsobilost poskytovatele k právním úkonům; trestní bezúhonnost poskytovatele; souhlas majitele nemovitosti s poskytováním služby v daných prostorách, pokud poskytovatel není zároveň majitelem nemovitosti; uzavření pojistné smlouvy odpovědnosti za škodu).

Za bezúhonného se považuje osoba, která nebyla pravomocně odsouzena pro úmyslný trestný čin nebo pro trestný čin spáchaný z nedbalosti v souvislosti s vykonáváním péče o děti nebo činností srovnatelných s činnostmi vykonávanými při péči o děti nebo jehož spáchání může mít vliv na způsobilost osoby k výkonu péče o dítě. Bezúhonnost se prokazuje výpisem z evidence Rejstříku trestů. Výpis z evidence Rejstříku trestů jsou evidenční místa povinna si sama vyžádat. U cizinců se bezúhonnost prokazuje obdobným dokladem státu, jehož je cizinec státním občanem nebo v němž má trvalé bydliště, nebo čestným prohlášením v případě, že stát, jehož je občanem, takový doklad nevydává.

Evidence je založena na principu přihlášení s minimální nutnou mírou administrace.

Pokud se poskytovatel do evidence nepřihlásí a jeho činnost bude vykazovat znaky živnosti, tj. bude se jednat zejména o činnost soustavnou a poskytovanou za úplatu, bude se jednat o osobu podnikající v režimu živnostenského zákona.

Evidenčním místem je krajská pobočka Úřadu práce podle místa trvalého nebo hlášeného pobytu poskytovatele, která vede evidenci poskytovatelů vzájemné rodičovské výpomoci v listinné podobě a je zpracovatelem elektronické podoby evidence.

Tato zásada si vyžádá přijetí nové právní úpravy a nevyžádá si novelizaci žádného právního předpisu.

Ekonomický dopad:

Návrh opatření bude mít minimální dopad na výdaje státního rozpočtu v souvislosti s evidencí poskytovatelů vzájemné rodičovské výpomoci. Ta bude

zajištěna Úřadem práce. Výdaje na vedení evidence budou pokryty v rámci limitu schváleného rozpočtu kapitoly 313 – Ministerstvo práce a sociálních věcí.

Návrh opatření předpokládá nepatrné zvýšení příjmů státního rozpočtu prostřednictvím většího zapojení rodičů, především matek s dětmi, na trh práce a poskytovatelů vzájemné rodičovské výpomoci coby daňových poplatníků.

Promítnutí do právního řádu:

Navrhované opatření si vyžádá přijetí nové právní úpravy a provedení novelizace:

- ust. § 3 odst. 2 zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů
- ust. § 5 odst. 1 písm. b) zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů
- ust. § 12 odst. 2 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů

I. Dětská skupina

Zásada č. 1 – Pojem dětská skupina

Dětská skupina je typ péče o děti, v rámci které se poskytuje nepřiležitostná a nekrátkodobá péče o dítě v zařízení péče o děti po dobu, kdy rodiče nebo jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte nemohou sami o dítě pečovat zejména proto, že jsou zaměstnaní nebo jinak výdělečně činní. Jedná se o péči poskytovanou jednak na nekomerčním základě mimo režim zákona o živnostenském podnikání, jednak na komerčním základě v režimu zákona o živnostenském podnikání. Vždy se jedná o služby péče o děti mimo režim školského zákona.

V dětské skupině se poskytuje dítěti výchovná péče zaměřená na rozvoj schopností dítěte a jeho kulturních a hygienických návyků, přiměřených věku dítěte.

Dětské skupiny se dělí podle nastavení hygienických požadavků a nejvýše přípustného počtu dětí na malou, střední a velkou.

Odůvodnění:

Zavádí se institut dětské skupiny. Prostřednictvím něho je vymezen právní rámec pro poskytování služeb péče o děti pro činnost poskytovanou nepřiležitostně a nekrátkodobě jednak na nekomerčním základě mimo režim zákona o živnostenském podnikání, jednak na komerčním základě v režimu zákona o živnostenském podnikání. Vždy se jedná o služby péče o děti mimo režim školského zákona.

Jedná se o nastavení podmínek pro služby nepřiležitostné a nekrátkodobé péče o děti poskytované v zařízení, tj. mimo domácnost dítěte, na komerční i nekomerční bázi. Jednak jde tedy o služby poskytované mimo režim zákona o živnostenském podnikání, a to např. nestátními neziskovými organizacemi, zaměstnavateli, územními samosprávnými celky či organizačními složkami státu. Dále se jedná o služby poskytované v režimu zákona o živnostenském podnikání v rámci vázané živnosti „Péče o dítě do tří let věku v denním režimu“ a v rámci živnosti volné, oboru činnosti č. 72 "Mimoškolní výchova a vzdělávání, pořádání kurzů, školení, včetně lektorské činnosti".

Právní úprava dětské skupiny vymezuje hygienické, provozní a prostorové podmínky poskytování péče o děti v rámci dětské skupiny, stanoví počet dětí, o které

může být v jednom časovém úseku pečováno jednou pečující osobou a zároveň stanoví nejvýše přípustný počet dětí v zařízení, v němž je o děti pečováno. Dále vymezuje odbornou způsobilost pro osoby pečující o děti do 7 let věku.

Tato zásada si vyžádá přijetí nové právní úpravy a nevyžádá si novelizaci žádného právního předpisu.

Zásada č. 2 - Počet dětí v dětské skupině

Ve velké dětské skupině může být nejméně 13 a nejvýše 24 dětí, o které je současně pečováno, nebo nejméně 13 a nejvýše 18 dětí, o které je současně pečováno, pokud je alespoň jedno dítě mladší dvou let.

Do počtu dětí se započítávají i vlastní děti pečujících osob do 7 let věku.

Jedna pečující osoba může současně pečovat nejvýše o 8 dětí. Ve velké dětské skupině musí být současně nejméně 3 pečující osoby.

Ve střední dětské skupině může být nejméně 5 a nejvýše 12 dětí, o které je současně pečováno, nebo nejméně 5 a nejvýše 10 dětí, o které je současně pečováno, pokud je alespoň jedno dítě mladší dvou let.

Do počtu dětí se započítávají i vlastní děti pečujících osob do 7 let věku.

Jedna pečující osoba může současně pečovat nejvýše o 6 dětí. Ve střední dětské skupině musí být současně nejméně 2 pečující osoby.

V malé dětské skupině pečuje o nejvýše 4 děti současně jedna pečující osoba. Do počtu dětí se započítávají i vlastní děti pečující osoby do 7 let věku.

Za vlastní děti pečující osoby se považují i děti manžela, manželky, partnera, druhu nebo družky a děti, které byly zaměstnanci nebo uvedeným osobám svěřeny do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu.

Odůvodnění:

Limit počtu dětí, včetně započtení vlastních dětí zaměstnance do věku 7 let, byl zvolen s ohledem na zachování kvality péče a možnosti pečující osoby věnovat se dětem individuálně.

Stanovení nejvýše přípustného počtu dětí na pečující osobu odpovídá obdobným zahraničním úpravám a je jedním z klíčových předpokladů kvality péče. Z hlediska potřeb dítěte přitom nelze rozlišovat mezi vlastním a svěřeným dítětem příslušného věku.

Vzhledem ke specifikace péče o děti mladší dvou let se nejvýše přípustný počet dětí v dětské skupině snižuje v případě poskytování péče těmto nejmladším dětem.

Rozdělení dětských skupin podle nejvýše přípustného počtu dětí se promítá do kvalitativních požadavků na poskytování služby, pokud jde o nastavení nezbytných provozních (hygienických) podmínek.

Vymezení institutu dětské skupiny definuje, které děti se budou rovněž považovat za děti vlastní pro účely péče o děti v dětské skupině.

Tato zásada si vyžádá přijetí nové právní úpravy a nevyžádá si novelizaci žádného právního předpisu.

Zásada č. 3 – Osobní a odborná způsobilost osoby pečující o děti

Osoba pečující o děti v dětské skupině musí být:

- a) starší 18 let a způsobilá k právním úkonům,
- b) zdravotně způsobilá k výkonu péče o děti,
- c) bezúhonná,
- d) odborně způsobilá k péči o děti do 7 let věku.

Zdravotní způsobilost k výkonu péče se prokazuje vyjádřením praktického lékaře, u kterého je pečující osoba registrována, při zahájení výkonu péče.

Za bezúhonného se považuje osoba, která nebyla pravomocně odsouzena pro úmyslný trestný čin nebo pro trestný čin spáchaný z nedbalosti v souvislosti s vykonáváním péče o děti nebo činností srovnatelných s činnostmi vykonávanými při péči o děti nebo jehož spáchání může mít vliv na způsobilost osoby k výkonu péče o dítě. Bezúhonnost se prokazuje výpisem z evidence Rejstříku trestů. Za účelem doložení bezúhonnosti si evidenční místo (krajská pobočka Úřadu práce) vyžádá výpis z evidence Rejstříku trestů podle zákona č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů, ve znění pozdějších předpisů. Žádost o vydání výpisu z evidence Rejstříku trestů a výpis z evidence Rejstříku trestů se předávají v elektronické podobě, a to způsobem umožňujícím dálkový přístup.

Odbornou způsobilostí osoby pečující o dítě do 7 let věku v dětské skupině je doklad o dílčí kvalifikaci pro činnost chůvy podle zvláštního právního

předpisu¹² nebo doklad o uznání odborné kvalifikace podle zvláštního právního předpisu¹³ .

Absolvování dílčí kvalifikace se nevyžaduje u fyzických osob, které získaly způsobilost k výkonu povolání

- a) všeobecné sestry, zdravotnického asistenta, ošetřovatele, porodní asistentky nebo zdravotnického záchranáře podle zvláštního právního předpisu¹⁴,**
- b) sociálního pracovníka nebo pracovníka v sociálních službách podle zvláštního právního předpisu¹⁵,**
- c) učitele mateřské školy podle zvláštního právního předpisu¹⁶.**

Odůvodnění:

Právní úprava dětské skupiny stanovuje způsobilost osoby, která bude poskytovat péči o děti v dětské skupině. Vedle dosažení věku alespoň 18 let a způsobilosti k právním úkonům musí tato osoba prokazovat zdravotní způsobilost k výkonu péče o děti, bezúhonnost a odbornou způsobilost.

Při posuzování zdravotní způsobilosti jde jednak o obecnou způsobilost k výkonu péče, tzn. že tato osoba je obecně schopná vykonávat potřebnou péči (např. nemá takové zdravotní postižení, které by jí fakticky znemožňovalo pečovat o děti). Rovněž se jedná o aktuální zdravotní způsobilost při zahájení výkonu činnosti (např. tato osoba netrpí žádným akutním přenosným onemocněním).

Za bezúhonnou se považuje osoba, která nebyla pravomocně odsouzena pro úmyslný trestný čin nebo ve vymezeném rozsahu pro trestný čin spáchaný z nedbalosti v souvislosti s vykonáváním péče o děti nebo činností srovnatelných s činnostmi vykonávanými při péči o děti nebo jehož spáchání může mít vliv na způsobilost osoby k výkonu péče o dítě. Bezúhonnost se prokazuje výpisem z evidence Rejstříku trestů. Výpis z evidence Rejstříku trestů jsou evidenční místa povinna sama vyžádat. U cizinců se bezúhonnost prokazuje obdobným dokladem

¹² Zákon č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání).

¹³ Zákon č. 18/2004 Sb., o uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti státních příslušníků členských států Evropské unie a některých příslušníků jiných států a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (zákon o uznávání odborné kvalifikace).

¹⁴ Zákon č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních).

¹⁵ Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶ Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

státu, jehož je cizinec státním občanem nebo v němž má trvalé bydliště, nebo čestným prohlášením v případě, že stát, jehož je občanem, takový doklad nevydává.

Odbornou způsobilostí osoby pečující o děti v dětské skupině se rozumí doklad o dílčí kvalifikaci pro činnost chůvy podle zvláštního právního předpisu¹⁷ nebo dokladem o uznání odborné kvalifikace podle zvláštního právního předpisu¹⁸. Získání výše citované odbornosti není vyžadováno u osob, které prokáží odbornou způsobilost k výkonu příslušných nelékařských zdravotnických povolání a povolání v sociální oblasti a dále odbornou způsobilost k výkonu povolání učitele mateřské školy.

Tato zásada si vyžádá novelizaci přílohy č. 5 zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, a přijetí nové právní úpravy.

Zásada č. 4 - Způsobilost jiných osob zdržujících se v dětské skupině

Jiné osoby se mohou v prostorách dětské skupiny zdržovat, pokud se v nich zdržují po dobu poskytování péče o děti v dětské skupině, jen jestliže nejsou nositeli přenosného onemocnění a jsou starší 18 let a bezúhonné; za bezúhonné se považuje ten, kdo nebyl pravomocně odsouzen pro úmyslný trestný čin nebo pro trestný čin spáchaný z nedbalosti, jehož spáchání může mít vliv na zajištění řádné péče o dítě v dětské skupině.

Odůvodnění:

Opatření počítá s tím, že zřizovatel dětské skupiny může využít možnost výpomoci při zajištění péče o děti v dětské skupině prostřednictvím dalších osob. Tyto osoby nejsou pečujícími osobami ve smyslu Zásady č. 3 a nezapočítávají se do počtu osob, prostřednictvím nichž je nutné zajistit péči o děti ve smyslu Zásady č. 2.

Vzhledem k tomu, že se předpokládá, že tyto osoby budou plnit pokyny zadané pečující osobou a nebudou péči o děti poskytovat samostatně, není pro ně stanoven

¹⁷ Zákon č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání).

¹⁸ Zákon č. 18/2004 Sb., o uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti státních příslušníků členských států Evropské unie a některých příslušníků jiných států a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (zákon o uznávání odborné kvalifikace).

požadavek odborné způsobilosti, ale pouze požadavek osobní způsobilosti, pokud jde o minimální věk, bezúhonnost a zdravotní způsobilost.

Tato zásada si vyžádá přijetí nové právní úpravy a nevyžádá si novelizaci žádného právního předpisu.

Zásada č. 5 – Poskytování péče v dětské skupině

Zřizovatel dětské skupiny je povinen zajistit péči o děti v dětské skupině tak, aby byla zajištěna výchovná péče o svěřené děti zaměřená na jejich celkový rozvoj, pobyt dětí na čerstvém vzduchu, spánek, osobní hygienu dětí, jejich bezpečnost a ochranu zdraví.

Zřizovatel je povinen zajistit, aby v rámci dětské skupiny bylo o děti pečováno v souladu s výchovně vzdělávacím konceptem, který zřizovatel schválí.

Do dětské skupiny lze přijmout dítě, které se podrobilo stanoveným pravidelným očkováním, má doklad, že je proti nákaze imunní nebo se nemůže očkování podrobit pro trvalou kontraindikaci

Zřizovatel je povinen před započítáním poskytování služby péče o děti uzavřít pojistnou smlouvu pro případ odpovědnosti za škodu způsobenou při poskytování služby péče o děti; toto pojištění musí být sjednáno po celou dobu, po kterou poskytuje službu péče o děti podle tohoto zákona.

Odůvodnění:

Povinnost zřizovatele při zajišťování péče v dětské skupině je stanovena tak, aby byla zajištěna potřebná kvalita péče o děti, jejich rozvoj, ochrana zdraví a hygiena. Za tímto účelem bude rovněž pro stanovení obsahu a výkonu péče vytvořen a zřizovatelem schválen výchovně vzdělávací koncept.

Tato zásada si vyžádá přijetí nové právní úpravy a novelizaci ustanovení § 50 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů.

Zásada č. 6 - Požadavky na prostory a provoz dětské skupiny

Na prostory a provoz **velké dětské skupiny** se vztahují povinnosti stanovené v § 7 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů. K dispozici musí být lékárnička k ošetření drobných poranění.

Malá a střední dětská skupina musí být umístěna v místnostech, kterými se podle zvláštního právního předpisu¹⁹ rozumí byt, obytná nebo pobytová místnost.

Poloha místností **pro malou a střední dětskou skupinu** musí být vhodná pro péči o děti. Velikost místností musí zajišťovat, že děti budou moci uspokojit své potřeby ohledně her a pohybových aktivit odpovídajících jejich věku. Musí být vytvořeny podmínky ke spánku a odpočinku. WC a umyvadlo musí být přizpůsobeno věku dětí.

Vybavenost **místností malé a střední dětské skupiny**, ve kterých bude o děti pečováno, musí být vhodná pro děti, musí odpovídat jejich věku a počtu a musí být uzpůsobena tak, aby se dalo co nejvíce předcházet úrazům a poraněním nebo újmám na zdraví, musí být k dispozici lékárnička k ošetření drobných poranění.

Zřizovatel **malé a střední dětské skupiny** má v tomto smyslu povinnost průběžně provádět kontrolu prostor dětské skupiny.

Ve všech místnostech **malé a střední dětské skupiny**, do kterých mají děti přístup, je zakázáno kouření. Ve všech místnostech malé a střední dětské skupiny, určených pro pobyt dětí, musí být zajištěn odpovídající denní úklid.

Střední dětská skupina musí mít nad rámec výše uvedeného k dispozici následující místnosti:

- a) místnost s vybavením odpovídajícím věku dětí,
- b) WC,
- c) umývárnu, přinejmenším možnost umýt se a v případě potřeby možnost k přebalování,
- d) kuchyň či kuchyňský kout, který je od obytné nebo pobytové místnosti, resp. místnosti pro odpočinek dětí oddělen alespoň stěnou z nábytku,
- e) místo, kde je možno odložit oblečení.

Místnosti pro pobyt a pro odpočinek v zařízení určeném **pro střední dětskou skupinu** musí zahrnovat na dítě plochu minimálně o velikosti 4m²; je-li místnost

¹⁹ Vyhláška č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby, ve znění.

pro odpočinek stavebně oddělená, musí zahrnovat na dítě plochu minimálně o velikosti 3m².

Prostory určené pro střední dětskou skupinu musí být vybaveny dostatečným množstvím vzdělávacích a pracovních pomůcek a hraček.

Prostory pro střední dětskou skupinu by měly mít k dispozici zahradu nebo hřiště pro pobyt a hru dětí, případně by měly být situovány tak, aby umožňovaly pobyt a hry dětí na veřejném hřišti či v přírodě.

V dětské skupině bude zajišťována strava ze strany poskytovatele nebo individuálně rodičem. V případě zajišťování stravy poskytovatelem se na přípravu a výdej stravy vztahují platné právní předpisy v oblasti stravovací služby. V případě individuálního donášení potravin a pokrmů je nutné zajistit uchování, případný ohřev a podávání v souladu s požadavky ochrany zdraví dětí s vyloučením možného vzniku alimentárních onemocnění.

Po dobu pobytu dětí v dětské skupině bude nutné zajistit pro děti odpovídající pitný režim.

Odůvodnění:

Návrh vychází z obdobných modelů v zahraničí. Pro zřizovatele služeb péče o děti je obtížné zajistit podmínky vyžadované vyhláškou č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých, ve znění vyhlášky č. 343/2009 Sb., (dále jen „vyhláška o hygienických požadavcích“). Obtížnost dodržení požadavků vyhlášky o hygienických požadavcích je výrazná zejména v případě, kdy je třeba zajistit péči o relativně malý počet dětí. Zřizování zařízení za dodržení požadavků citované vyhlášky je pro zřizovatele v takovém případě neúčelné, nákladné a ve svém důsledku tvoří hlavní překážku pro rozvoj alternativních služeb péče.

Prostřednictvím nastavení jasných podmínek pro poskytování péče o děti návrh umožňuje řešit situaci zřizovatelů, např. obcí, pro něž je příliš nákladné nebo neúčelné zřídit mateřské školy nebo jesle. Zároveň umožňuje zapojit do poskytování péče o děti soukromý sektor, tj. zaměstnavatele, a v případě neziskového sektoru zejména organizace, které se již nyní zabývají činnostmi na podporu rodiny.

Opatření předpokládá, že malá a střední dětská skupina bude zřizována v prostorech, které budou v souladu s vyhláškou o technických požadavcích na stavby ve smyslu jejího ust. § 3 písm. i) a j), a nebude se na ně vztahovat vyhláška o hygienických požadavcích.

Požadavky na prostory malé a střední dětské skupiny byly stanoveny tak, aby respektovaly potřeby dítěte, charakter činnosti a zároveň ponechávaly smluvním stranám prostor, aby navzájem dojednaly (odsouhlasily) podmínky, za nichž je služba poskytována. Vhodnou polohou místností malé a střední dětské skupiny je myšlena zejména dostupnost, osvětlení, tepelná pohoda. Vzhledem k podmínce zákazu kouření ve všech místnostech malé a střední dětské skupiny, do kterých mají děti přístup, bude novelizován zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů.

Pokud jde o prostory a provoz velké dětské skupiny, s ohledem na zachování kvality a bezpečnosti péče k poměru počtu dětí se předpokládá aplikace stávajících platných předpisů pro provozovnu k provozování živnosti „Péče o dítě do 3 let věku v denním režimu“ a volné živnosti, oboru činnosti č. 72 „Mimoškolní výchova a vzdělávání, pořádání kurzů, školení, včetně lektorské činnosti“.

Stravu v dětské skupině lze zajistit ze strany zřizovatele nebo rodiče. V případě zajišťování stravy zřizovatelem se na přípravu a výdej stravy vztahují platné právní předpisy, zejména § 23 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů, a dále přímo použitelné předpisy ES, a to zejména nařízení (ES) č.178/2002, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva, zřizuje se Evropský úřad pro bezpečnost potravin a stanoví postupy týkající se bezpečnosti potravin a nařízení (ES) č. 852/2004 o hygieně potravin.

Tato zásada si vyžádá novelizaci ustanovení § 7 odst. 1 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů, novelizaci zákona č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů a přijetí nové právní úpravy.

Zásada č. 7 – Výskyt zdravotních problémů nebo onemocnění

Při výskytu zdravotních problémů nebo příznaků onemocnění u dětí v provozovně dětské skupiny musí osoba pečující o děti zajistit bezodkladně informování a předání dítěte zákonnému zástupci nebo zajistit jeho lékařské ošetření.

Odůvodnění:

Pokud dojde ke vzniku úrazu, výskytu jakéhokoliv zhoršení zdravotního stavu nebo podezření na vznik onemocnění dítěte, musí být rodiče neprodleně informováni a dítě jim předáno nebo musí být zajištěno příslušné poskytnutí zdravotní péče tak, aby nebylo ohroženo zdraví dítěte nebo nevzniklo riziko zhoršení jeho zdravotního stavu.

Tato zásada si vyžádá novelizaci ustanovení § 7 odst. 3 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů a přijetí nové právní úpravy.

Zásada č. 8 – Smlouva o poskytování péče v dětské skupině

Zřizovatel dětské skupiny je povinen před zahájením poskytování péče o dítě v dětské skupině uzavřít s rodičem dítěte nebo jinou osobou odpovědnou za výchovu dítěte písemnou smlouvu.

Smlouva musí obsahovat podmínky poskytování péče v dětské skupině (zejména podmínky pro stravování dítěte, včetně přísunu tekutin, výši úhrady a způsob jejího placení, vymezení postupu v případě, kdy z důvodu překážky na straně zřizovatele dojde k přerušení nebo ukončení péče o dítě v dětské skupině, způsob ukončení smlouvy). Přílohou smlouvy musí být potvrzení o očkování dítěte²⁰.

Jinou osobou odpovědnou za výchovu dítěte se rozumí osoba, které bylo dítě svěřeno do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu, jestliže dítě žije s touto osobou ve společné domácnosti, nebo osoba, které rodiče svěřili své dítě do péče a dítě žije s touto osobou ve společné domácnosti.

Za rozhodnutí příslušného orgánu podle věty první se pro uvedené účely považuje rozhodnutí podle ust. § 7 odst. 10 a 11 zákona o státní sociální podpoře.

Odůvodnění:

Péče o děti v dětské skupině bude poskytována na základě písemné smlouvy uzavřené mezi zřizovatelem a rodiči, nebo jinou osobou odpovědnou za výchovu dítěte. V této smlouvě budou uvedeny všechny skutečnosti, které by mohly ovlivnit

²⁰ Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů

poskytování péče v dětské skupině, včetně poskytování stravy dítěti, výše úhrady apod.

Současně opatření definuje jinou osobu odpovědnou za výchovu dítěte. Je to osoba, které bylo dítě svěřeno do péče na základě rozhodnutí příslušného orgánu (poručníci, pěstouni), a dále je to také osoba, které rodiče svěřili své dítě do její péče (půjde zpravidla o babičku dítěte nebo jiného příbuzného, po dobu např. studijního pobytu rodičů v zahraničí). V obou případech však musí dítě žít ve společné domácnosti s touto osobou. Pokud jde o rozhodnutí příslušného orgánu, kterým se svěřuje dítě do péče jiné osoby, odkazuje se na úpravu v zákoně o státní sociální podpoře.

Tato zásada si vyžádá přijetí nové právní úpravy a nevyžádá si novelizaci žádného právního předpisu.

Zásada č. 9 – Úhrada za pobyt v dětské skupině

Za péči poskytovanou dítěti v dětské skupině náleží zřizovateli úhrada. Pokud je dítěti v dětské skupině poskytováno stravování, náklady na stravování nejsou zahrnuty do úhrady.

Odůvodnění:

Za pobyt dítěte v dětské skupině bude náležet zřizovateli úhrada, která nebude zahrnovat náklady na stravování a která bude upravena v písemné smlouvě uzavřené mezi zřizovatelem a rodičem dítěte.

Tato zásada si vyžádá přijetí nové právní úpravy a nevyžádá novelizaci žádného právního předpisu.

Zásada č. 10 – Evidence dětí vedená zřizovatelem

Zřizovatel je povinen vést evidenci dětí, které dětskou skupinu navštěvují. Pokud zřizovatel zajišťuje provoz více dětských skupin, je povinen vést evidenci dětí pro každou dětskou skupinu zvlášť. Evidence dětí slouží k zajištění provozu dětské skupiny.

Evidence dětí musí obsahovat:

- a) jméno, popřípadě jména a příjmení dítěte, věk a adresu místa pobytu,
- b) jméno, popřípadě jména a příjmení alespoň jednoho z rodičů dítěte a adresu místa pobytu, liší-li se od adresy místa pobytu dítěte,
- c) jméno, popřípadě jména a příjmení a adresu místa pobytu osoby, která na základě pověření rodiči může pro dítě do dětské skupiny docházet,
- d) ve kterých dnech v týdnu a po jakou dobu v průběhu dne bude dítě v dětské skupině pobývat,
- e) údaje týkající se úhrady za pobyt dítěte v dětské skupině,
- f) údaj o zdravotní pojišťovně dítěte,
- g) telefonní, popřípadě jiný kontakt na rodiče, popřípadě též na osobu uvedenou v písmenu d),
- h) zda dítě vyžaduje s ohledem na zdravotní stav zvláštní péči, popřípadě zvláštní stravu.

Součástí evidence dětí je i písemná smlouva uvedená v Zásadě č. 8.

Zřizovatel je povinen uchovat po dobu 3 let

- a) smlouvu uvedenou v Zásadě č. 8 od jejího ukončení,
- b) evidenci dětí ode dne, kdy bylo dítěti ukončeno poskytování péče v dětské skupině.

Odůvodnění:

Pro provoz dětské skupiny je nezbytné vést evidenci o dětech, které dětskou skupinu navštěvují. V této evidenci budou vedeny údaje o tom, v jakém rozsahu dítě dětskou skupinu navštěvuje, kontakt na rodiče dítěte, popř. další osoby, a další skutečnosti které jsou nezbytné pro provoz dětské skupiny. Součástí této evidence bude i písemná smlouva uvedená v Zásadě č. 8. Pokud budou některé z požadovaných údajů evidence obsaženy v uvedené smlouvě, nebudou se tyto skutečnosti už nově pro účely evidence zjišťovat.

Stanoví se délka doby uchování smlouvy a evidence a v jakém rozsahu je může zřizovatel zjišťovat.

Tato zásada si vyžádá přijetí nové právní úpravy a nevyžádá si novelizaci žádného právního předpisu.

Zásada č. 11 – Evidence zřizovatelů péče o děti v rámci dětské skupiny

Fyzická nebo právnická osoba nebo organizační složka státu, která hodlá provozovat službu péče o děti v rámci dětské skupiny mimo režim zákona o živnostenském podnikání, je povinna se zaevidovat na krajské pobočce Úřadu práce²¹ (dále jen „evidenční místo“). Organizační složky státu (např. ministerstva) zřizují dětské skupiny jako zaměstnavatelé pro děti svých zaměstnanců, z tohoto důvodu se zaevidují v evidenci. Místní příslušnost evidenčního místa se řídí místem sídla nebo adresou trvalého nebo hlášeného²² pobytu zřizovatele.

K zápisu do evidence uvede

- a) právnická osoba název, adresu sídla, právní formu, nebo umístění její organizační složky, identifikační číslo osoby (dále jen "identifikační číslo") a statutární orgán,
- b) fyzická osoba jméno, popřípadě jména, příjmení, adresu místa pobytu, identifikační číslo;
- c) organizační složka státu její název, adresu sídla, jméno, popřípadě jména, příjmení vedoucího organizační složky,
- d) fyzická nebo právnická osoba nebo organizační složka státu údaje o poskytovaných službách péče o dítě, kterými jsou

- 1. adresa zařízení anebo adresa místa poskytování služby péče o dítě,
- 2. typ dětské skupiny,
- 3. den započetí poskytování služby péče o děti,

a přiloží doklad o vlastnickém nebo jiném právu k objektu nebo prostorám, v nichž budou poskytovány služby péče o děti, z něhož vyplývá oprávnění tyto objekty nebo prostory užívat, a opis pojistné smlouvy odpovědnosti za škodu.

Za účelem doložení bezúhonnosti si evidenční místo vyžádá výpis z evidence Rejstříku trestů podle zákona č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů, ve znění pozdějších předpisů. Žádost o vydání výpisu z evidence Rejstříku trestů a výpis z evidence Rejstříku trestů se předávají v elektronické podobě, a to způsobem umožňujícím dálkový přístup.

²¹ Zákon č. 73/2011 Sb., o Úřadu práce České republiky a o změně souvisejících zákonů.

²² Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů.

V případě splnění všech podmínek stanovených zákonem provede evidenční místo zápis fyzické nebo právnické osoby nebo organizační složky státu do evidence do 5 dnů ode dne doručení žádosti a vydá evidenční výpis.

Na zápis do evidence zřizovatelů je právní nárok.

Nejsou-li k zápisu do evidence poskytnuty všechny náležitosti stanovené výše, vyzve evidenční místo fyzickou nebo právnickou osobu nebo organizační složku státu k odstranění závad ve lhůtě 15 dnů. Nedojde-li k odstranění závady ve stanovené lhůtě, evidenční místo zahájí řízení a rozhodne o tom, že fyzická nebo právnická osoba nebo organizační složka státu nebude zapsána do evidence zřizovatelů služeb péče o děti. Pokud fyzická nebo právnická osoba nebo organizační složka státu před vydáním rozhodnutí závady odstraní a evidenční místo zjistí, že jsou splněny podmínky pro zápis do evidence, řízení ukončí zápisem do evidence a vydá evidenční výpis.

Zápis do evidence obsahuje

- b) náležitosti uvedené v žádosti o zápisu do evidence v písm. a) až c),
- c) identifikační číslo přidělené zřizovateli služeb péče o děti,
- d) název a místo zařízení anebo místo nebo místa poskytování služeb péče o děti,
- e) typ dětské skupiny,
- f) den započetí poskytování služby péče o děti.

Zřizovatel je povinen do 15 dnů písemně oznámit evidenčnímu místu všechny změny týkající se údajů obsažených v zápisu do evidence a změny v souvisejících dokladech a doložit tyto změny příslušnými doklady.

Evidenční místo rozhodne o změně zápisu v evidenci na základě výše uvedeného oznámení zřizovatele.

Zápis v evidenci zaniká

- a) úmrtím fyzické osoby,
- b) zánikem právnické osoby,
- c) rozhodnutím evidenčního místa o zrušení zápisu v evidenci nebo vyškrtnutím z evidence.

Evidenční místo zruší zápis v evidenci, jestliže

- a) zřizovatel požádá o zrušení zápisu v evidenci,
- b) zřizovatel nezapočne poskytovat službu ve lhůtě do 3 měsíců od zápisu do evidence.

Evidenční místo vyškrtne zřizovatele z evidence, jestliže zřizovateli byla uložena sankce za správní delikt v případě zvláště závažného porušení povinností stanovených tímto zákonem (zákon o službách péče o děti) nebo zvláštními právními předpisy.

Evidenční místo vede evidenci zřizovatelů, do kterého zapisuje fyzické nebo právnické osoby nebo organizační složky státu, které hodlají provozovat službu péče o děti v rámci dětské skupiny mimo režim zákona o živnostenském podnikání a kterým byl vydán evidenční výpis.

Evidenční místo je oprávněno zpracovávat vyžádané osobní údaje v rozsahu, který je nezbytný k plnění úkolů podle tohoto návrhu.

Evidence je vedena v listinné a elektronické podobě. Evidenční místo je správcem listinné podoby evidence a zpracovatelem elektronické podoby evidence.

Evidence v listinné podobě obsahuje

- a) údaje uvedené v zápisu do evidence,
- b) související dokumenty přiložené k žádosti o evidenci.

Evidence v elektronické podobě obsahuje údaje obsažené v zápisu do evidence. Evidenční místo zapisuje do evidence údaje bez zbytečného odkladu.

Evidence je informačním systémem veřejné správy, jehož správcem²³ je a provozovatelem je evidenční místo, tj. krajská pobočka Úřadu práce. Obdobou je obchodní rejstřík, který podle § 200a odst. 1 o. s. ř. vede krajský soud jako rejstříkový soud. Vzhledem k ministerstvem spravedlnosti definovanému společnému datovému rozhraní je zpřístupněn jeden výstup ze všech 14 obchodních rejstříků.

Evidence je veřejným seznamem a obsahuje údaje uvedené v zápisu do evidence, tyto údaje v zákonem stanoveném rozsahu zveřejňuje evidenční místo v elektronické podobě způsobem umožňujícím dálkový přístup.

Na požádání vydá evidenční místo vydá úřední výpis nebo opis z evidence v listinné podobě. Evidenční místo vydá evidenční výpis nebo opis z evidence zřizovateli dětské skupiny, živnostenskému úřadu (pro účely kontroly podmínek poskytování péče) a místně příslušnému správci daně

²³ § 2 zákona č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů, ve znění zákona č. 517/2002 Sb.

vykonávajícímu správě daně z příjmů (pro účely ověření daňové znatelnosti nákladů spojených se zřizováním a provozem dětské skupiny).

Evidenční místo je povinno uchovávat záznamy o evidenci zřizovatele po ukončení vedení evidence zřizovatele po dobu 5 let.

Odůvodnění:

Opatření zavádí evidenci poskytovatelů péče o děti v rámci dětské skupiny na nekomerční bázi (systém evidence je analogický systému ohlašování živnosti). Evidence slouží k zahájení poskytování péče o děti v rámci dětské skupiny na nekomerční bázi a dále ke kontrole podmínek poskytování péče na nekomerční bázi.

Systém evidence je maximálně jednoduchý a odráží její faktickou potřebu (tj. za účelem kontroly podmínek poskytování služby, případného udělení sankcí) tak, aby nebyl složitější než systém ohlašování živnosti.

Agendu evidence zajišťují krajské pobočky Úřadu práce.

Tato zásada si vyžádá přijetí nové právní úpravy a nevyžádá si novelizaci žádného právního předpisu.

Zásada č. 12 - Správní delikty a sankce

- (1) Právnícká osoba poskytující péči o děti v dětské skupině, aniž by touto činností hodlala dosáhnout zisku, se dopustí správního deliktu tím, že poskytuje péči v dětské skupině bez evidence dle Zásady č. 11.**
- (2) Podnikající fyzická osoba, poskytující péči o děti svých zaměstnanců, případně i jiných osob, v dětské skupině, aniž by touto činností hodlala dosáhnout zisku, se dopustí správního deliktu tím, že poskytuje péči v dětské skupině bez evidence dle Zásady č. 11.**
- (3) Právnícká nebo podnikající fyzická osoba poskytující péči o děti v dětské skupině v režimu i mimo režim zákona o živnostenském podnikání se dopustí správního deliktu tím, že:
 - a) neoznámí úřadu práce všechny změny týkající se údajů obsažených v zápisu do evidence a změny v souvisejících dokladech a nedoloží tyto změny příslušnými doklady,****

- b) nedodržíje stanovený počet dětí, o které může být v jednom časovém úseku pečováno jednou pečující osobou a nejvyšší přípustný počet dětí, v němž je o děti pečováno dle Zásady č. 2,
- c) nezajistí, aby osoby, které o děti pečují, splňovaly osobní a odbornou způsobilost osoby pečující o děti do sedmi let věku dle Zásady č. 3,
- d) nezajistí, aby osoby zdržující se v dětské skupině splňovaly požadavek způsobilosti jiných osob, zdržujících se v dětské skupině dle Zásady č. 4,
- e) nezajistí, aby prostory pro dětskou skupinu splňovaly požadavky dle Zásady č. 6,
- f) nezajistí, aby při výskytu zdravotních problémů nebo onemocnění u dětí v provozovně dětské skupiny pečující osoba informovala rodiče dítěte a předala jim je, nebo zajistila dítěti lékařské ošetření dle Zásady č. 7,
- g) nevede evidenci dětí, které dětskou skupinu navštěvují, dle zásady č. 10,
- h) před zahájením poskytování péče o dítě v dětské skupině neuzavře s rodičem dítěte nebo jinou osobou odpovědnou za výchovu dítěte písemnou smlouvu dle Zásady č. 8,
- i) před zahájením poskytování péče o dítě v dětské skupině neuzavře pojistnou smlouvu za škodu pro případ odpovědnosti za škodu způsobenou při poskytování služby péče o děti.

(4) Dozor nad plněním povinností daných tímto zákonem vykonávají a správní delikty podle tohoto zákona v prvním stupni projednávají obecní živnostenské úřady.

(5) Za správní delikt se uloží pokuta

- a) do 40 000 Kč, jde-li o správní delikt podle odstavce 1 a 2,
- b) do 30 000 Kč, jde-li o správní delikt podle odstavce 3 písm. a) až g) a i),
- c) do 20 000 Kč, jde-li o správní delikt podle odstavce 3 písm. h).

Odůvodnění:

Služby péče o děti v rámci dětské skupiny lze poskytovat na komerční bázi v režimu zákona o živnostenském podnikání i na nekomerční bázi mimo režim

zákona o živnostenském podnikání. Proto se správní delikty a sankce týkají zřizovatelů služeb péče o děti v rámci dětské skupiny na komerční i nekomerční bázi a rovněž kontrolu dodržování podmínek provádějí obecní živnostenské úřady jednotně pro zřizovatele služeb na komerční i nekomerční bázi.

Právnícká nebo podnikající fyzická osoba poskytující péči v dětské skupině se dopustí správního deliktu porušením povinností uvedených v tomto věcném záměru zákona. Sankce za porušení povinností podle odstavce 1 a 2 se týkají pouze osob poskytujících péči o děti mimo režim zákona o živnostenském podnikání. Sankce za porušení dalších povinností uvedených v tomto návrhu věcného záměru zákona se pak týkají všech právníckých i fyzických podnikajících osob bez rozdílu, zda se jedná o činnosti ziskovou či neziskovou. Dozor nad plněním povinností daných tímto věcným záměrem zákona vykonávají a správní delikty podle tohoto věcného záměru zákona v prvním stupni projednávají obecní živnostenské úřady, a to jak u pečujících osob poskytujících tuto nepřiležitostnou a nekrátkodobou péči o děti na komerční bázi v režimu zákona o živnostenském podnikání, tak i u pečujících osob poskytujících tuto péči na nekomerční bázi mimo režim zákona o živnostenském podnikání.

Tato zásada si vyžádá přijetí nové právní úpravy a nevyžádá si novelizaci žádného právního předpisu.

Zásada č. 13 – Nárok na ošetřovné v případě uzavření zařízení dětské skupiny

Ust. § 39 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o nemocenském pojištění“), bude novelizováno tak, aby nárok na ošetřovné měl zaměstnanec (rodič dítěte umístěného v dětské skupině), který nebude moci vykonávat práci z důvodu uzavření zařízení dětské skupiny.

Odůvodnění:

Opatření stanovuje, že bude-li dětská skupina uzavřena z nařízení příslušného orgánu (např. z důvodu havárie, mimořádného opatření při epidemii nebo jiné nepředvídané události nebo pro onemocnění či jiné obdobné důvody osoby, která péči v dětské skupině zajišťuje), bude v takovém případě náležet ošetřovné podle ust. § 39 zákona o nemocenském pojištění.

Tato zásada si vyžádá novelizaci ustanovení § 39 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

Ekonomický dopad:

Návrh opatření bude mít minimální dopad na výdaje státního rozpočtu v souvislosti s evidencí poskytovatelů služeb péče o děti v rámci dětské skupiny. Ta bude zajištěna Úřadem práce. Výdaje na vedení evidence budou pokryty v rámci limitu schváleného rozpočtu kapitoly 313 – Ministerstvo práce a sociálních věcí.

V souvislosti s kontrolní činností živnostenských úřadů vzhledem k dětské skupině se nepředpokládají žádné finanční dopady.

Návrh opatření předpokládá zvýšení příjmů státního rozpočtu prostřednictvím většího zapojení rodičů, především matek s dětmi, na trh práce a poskytovatelů služeb péče o děti v rámci dětské skupiny coby daňových poplatníků a plátců sociálního pojištění.

Promítnutí do právního řádu:

Navrhované opatření si vyžádá přijetí nové právní úpravy a provedení novelizace:

- přílohy č. 5 zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů
- ust. § 7 odst. 1 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů
- ust. § 7 odst. 3 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů
- ust. § 39 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů
- ust. § 50 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů

III. Odborná způsobilost osob pečujících nepřležitostně a nekrátkodobě o děti do 7 let věku v jejich domácnosti

Zásada č. 1: Osobní a odborná způsobilost osoby pečující o děti do 7 let věku

Návrh opatření vymezuje odbornou způsobilost osob pečujících nepřležitostně a nekrátkodobě o děti do 7 let věku v domácnosti dítěte v režimu zákona o živnostenském podnikání v rámci vázané živnosti „Péče o dítě do tří let věku v denním režimu“ a volné živnosti, oboru činnosti č. 79 „Poskytování služeb pro rodinu a domácnost“.

Osoba pečující o děti musí být:

- a) starší 18 let a způsobilá k právním úkonům,
- b) zdravotně způsobilá k výkonu péče o děti,
- c) bezúhonná,
- d) odborně způsobilá k péči o dítě do 7 let věku.

Zdravotní způsobilost k výkonu péče se prokazuje vyjádřením praktického lékaře, u kterého je pečující osoba registrována, při zahájení výkonu péče.

Za bezúhonného se považuje osoba, která nebyla pravomocně odsouzena pro úmyslný trestný čin nebo pro trestný čin spáchaný z nedbalosti v souvislosti s vykonáváním péče o děti nebo činností srovnatelných s činnostmi vykonávanými při péči o děti nebo jehož spáchání může mít vliv na způsobilost osoby k výkonu péče o dítě. Bezúhonnost se prokazuje výpisem z evidence Rejstříku trestů. Za účelem doložení bezúhonnosti si obecní živnostenský úřad vyžádá výpis z evidence Rejstříku trestů podle zákona č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů, ve znění pozdějších předpisů. Žádost o vydání výpisu z evidence Rejstříku trestů a výpis z evidence Rejstříku trestů se předávají v elektronické podobě, a to způsobem umožňujícím dálkový přístup.

Odbornou způsobilostí osoby pečující nepřležitostně a nekrátkodobě o dítě do 7 let věku v domácnosti dítěte je doklad o dílčí kvalifikaci pro činnost chůvy podle zvláštního právního předpisu²⁴ nebo doklad o uznání odborné kvalifikace podle zvláštního právního předpisu²⁵.

²⁴ Zákon č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů (zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání)

²⁵ Zákon č. 18/2004 Sb., o uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti státních příslušníků členských států Evropské unie a některých příslušníků jiných států a o změně některých zákonů (zákon o uznávání odborné kvalifikace).

Absolvování dílčí kvalifikace se nevyžaduje u fyzických osob, které získaly způsobilost k výkonu povolání

- a) všeobecné sestry, zdravotnického asistenta, ošetřovatele, porodní asistentky nebo zdravotnického záchranáře podle zvláštního právního předpisu²⁶,**
- b) sociálního pracovníka nebo pracovníka v sociálních službách podle zvláštního právního předpisu²⁷,**
- c) učitele mateřské školy podle zvláštního právního předpisu²⁸.**

Odůvodnění:

Opatření stanovuje způsobilost osoby, která bude poskytovat péči o děti do 7 let věku v domácnosti dítěte. Vedle dosažení věku alespoň 18 let a způsobilosti k právním úkonům musí tato osoba prokazovat zdravotní způsobilost k výkonu péče o děti, bezúhonnost a odbornou způsobilost.

Při posuzování zdravotní způsobilosti jde jednak o obecnou způsobilost k výkonu péče, tzn. že tato osoba je obecně schopná vykonávat potřebnou péči (např. nemá takové zdravotní postižení, které by jí fakticky znemožňovalo pečovat o děti). Rovněž se jedná o aktuální zdravotní způsobilost při zahájení výkonu činnosti (např. tato osoba netrpí žádným akutním přenosným onemocněním).

Za bezúhonnou se považuje osoba, která nebyla pravomocně odsouzena pro úmyslný trestný čin nebo ve vymezeném rozsahu pro trestný čin spáchaný z nedbalosti. Bezúhonnost se prokazuje výpisem z evidence Rejstříku trestů. Výpis z evidence Rejstříku trestů jsou obecní živnostenské úřady povinny si samy vyžádat. U cizinců se bezúhonnost prokazuje obdobným dokladem státu, jehož je cizinec státním občanem nebo v němž má trvalé bydliště, nebo čestným prohlášením v případě, že stát, jehož je občanem, takový doklad nevydává.

Opatření vymezuje odbornou způsobilost osoby, která nepřiležitostně a nekrátkodobě pečuje o děti do 7 let věku v domácnosti dítěte (chůva). Tato odborná způsobilost je totožná s odbornou způsobilostí osob pečujících o děti do 7 let věku v zařízení péče o děti v rámci dětské skupiny. Další podmínky upravené

²⁶ Zákon č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních), ve znění pozdějších předpisů.

²⁷ Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

²⁸ Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

pro péči o děti v rámci dětské skupiny (maximální počet dětí vč. dětí vlastních, počet dětí na pečovatelku, požadavky na prostory aj.) se však na péči o děti v domácnosti dítěte nevztahují.

Tato zásada si vyžádá novelizaci přílohy č. 5 zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, a přijetí nové právní úpravy.

Ekonomický dopad:

Návrh opatření nebude mít žádný dopad na státní rozpočet. Návrh opatření by naopak mohl zvýšit příjmy státního rozpočtu prostřednictvím většího zapojení rodičů, především matek s dětmi na trh práce a poskytovatelů služeb péče o děti v režimu zákona o živnostenském podnikání.

Promítnutí do právního řádu:

Navrhované opatření si vyžádá přijetí nové právní úpravy a provedení novelizace:

- přílohy č. 5 zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů

IV. Podpora služeb v rámci vázané živnosti péče o děti

Zásada č. 1 – Snížení věkové hranice dětí u vázané živnosti péče o děti ze tří na dva roky

V předmětu podnikání vázané živnosti „Péče o dítě do tří let věku v denním režimu“ se snižuje věková hranice dětí ze tří let na dva roky a živnost nově nese název „Péče o dítě do dvou let věku v denním režimu“ (dále v textu již tento nový název).

Odůvodnění:

V České republice poptávka po službách péče o děti neustále vzrůstá, přičemž právě hranice dvou let je věkem, kdy rodiče začínají uvažovat o návratu na trh práce a upouští od výlučné rodičovské péče.

Snížení věkové hranice dětí, o něž má být pečováno v rámci vázané živnosti, umožní přístup do podnikání většímu okruhu podnikatelů, kteří v rámci volných živností péče o děti nemají povinnost splnit odbornou způsobilost pro vstup do živnosti.

Tato zásada si vyžádá novelizaci přílohy č. 2 zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů,²⁹ a nařízení vlády č. 278/2008 Sb., o obsahových náplních jednotlivých živností, ve znění nařízení č. 288/2010 Sb.

Zásada č. 2 – Odborná způsobilost podnikatele

V příloze 2 zákona o živnostenském podnikání se požadovaná odborná způsobilost podnikatele, resp. jeho odpovědného zástupce, provozujícího vázanou živnost „Péče o dítě do dvou let věku v denním režimu“, nově doplní o způsobilost k výkonu povolání učitele mateřské školy podle zvláštního právního předpisu³⁰ a o osvědčení o dílčí kvalifikaci pro činnost chůvy podle zvláštního právního předpisu³¹.

²⁹ V souladu se zásadou 3 tohoto opatření nebude v rámci zásady 1 a 2 novelizována příloha č. 5 zákona o živnostenském podnikání.

³⁰ Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

³¹ Zákon č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů (zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání)

Odůvodnění:

Podnikatel, resp. jeho odpovědný zástupce, který zajišťuje činnost dle vázané živnosti, musí mít v současné době podle přílohy č. 2 zákona o živnostenském podnikání odbornou způsobilost k výkonu povolání všeobecné zdravotní sestry nebo zdravotnického asistenta nebo ošetřovatele nebo porodní asistentky nebo záchranáře podle zvláštního právního předpisu³², nebo odbornou způsobilost k výkonu povolání sociálního pracovníka nebo pracovníka v sociálních službách podle zvláštního právního předpisu³³. Odborná způsobilost se nově doplní o způsobilost k výkonu povolání učitele v mateřské škole podle zvláštního právního předpisu³⁴ a dále se doplní tak, aby tuto živnost mohli provozovat i podnikatelé splňující speciální požadavky k výkonu živnosti konkrétně odpovídající náplni činnosti nepřítelostné a nekrátkodobé péče o dítě. Tyto odborné požadavky se budou stvrzovat osvědčením o dílčí kvalifikaci pro činnost chůvy podle zvláštního právního předpisu²⁵ nebo dokladem o uznání odborné kvalifikace podle zvláštního právního předpisu²⁶.

Obsahem zkoušky dílčí kvalifikace pro činnost chůvy je péče o dítě do 7 let věku, konkrétně následující oblasti: dodržování zásad prevence úrazů a bezpečnosti, poskytování první pomoci, péče o běžně nemocné dítě, vedení dítěte k hygienickým návykům, uplatňování zásad správného životního stylu podle věku dítěte, uplatňování metod a forem pedagogické práce s ohledem na věk dítěte, řešení nepříznivých výchovných situací z pedagogicko-psychologického hlediska, uplatňování znalostí o vývojových etapách a socializaci dítěte v praxi, dodržování etických principů při práci chůvy a vedení dítěte k morálním hodnotám, orientace v pracovně právních vztazích uplatnitelných v profesním životě chůvy.

Autorizujícím orgánem pro dílčí kvalifikaci pro činnost chůvy bude Ministerstvo práce a sociálních věcí, neboť mu je podle zákona o uznávání výsledků dalšího vzdělávání přiřazena příslušnost k autorizaci pro povolání v oblasti péče o rodinu a děti.

Tato zásada si vyžádá novelizaci přílohy č. 2 zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů²⁴.

³² Zákon č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních).

³³ Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

³⁴ Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnicích a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zásada č. 3 – Úprava odborné způsobilosti osob vykonávacích péči o dítě do 7 let věku

Z přílohy č. 5 zákona živnostenském podnikání se vyjímá úprava odborné způsobilosti osob, které vykonávají činnost v rámci vázané živnosti „Péče o dítě do dvou let věku v denním režimu“, a v nové právní úpravě se vymezuje odborná způsobilost osob, které vykonávají nepřítomnou a nekrátkodobou péči o dítě do 7 let věku.

Odůvodnění:

V současné době je podnikatel provozující citovanou vázanou živnost povinen zajistit provozování činnosti fyzickými osobami splňujícími odbornou způsobilost dle přílohy č. 5 zákona o živnostenském podnikání nebo osobami, které předloží doklad o vykonání tříleté praxe v oboru v nezávislém postavení (ust. § 2 a § 23 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů) nebo v pracovněprávním vztahu, nebo předloží doklad o uznání odborné kvalifikace podle zvláštního právního předpisu²⁶. Úprava odborné způsobilosti osob vykonávajících činnost v rámci citované vázané živnosti bude vyjmuta z č. 5 zákona o živnostenském podnikání a nově bude vymezena odborná způsobilost pro fyzickou osobu vykonávající nepřítomnou a nekrátkodobou péči o dítě do 7 let věku. Tím dojde ke sjednocení kvalifikačních podmínek pro poskytování nepřítomné a nekrátkodobé péče o dítě v režimu i mimo režim zákona o živnostenském podnikání.

Tato zásada si vyžádá novelizaci přílohy č. 5 zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, a přijetí nové právní úpravy.

Ekonomický dopad:

Navrhované opatření si nevyžádá náklady, resp. nebude mít negativní dopad na státní rozpočet. Naopak se předpokládá zvýšení příjmů státního rozpočtu prostřednictvím většího zapojení rodičů, především matek s dětmi na trh práce coby daňových poplatníků a plátců sociálního a zdravotního pojištění, a dále prostřednictvím rozvoje podnikání a tedy i daňovou povinností a povinností odvodů na pojistné této oblasti.

Promítnutí do právního řádu:

Navrhované opatření si vyžádá přijetí nové právní úpravy a provedení novelizace:

- přílohy č. 2 zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů
- přílohy č. 5 zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů
- nařízení vlády č. 278/2008 Sb., o obsahových náplních jednotlivých živností, ve znění pozdějších předpisů

V. Zavedení daňových výhod v souvislosti s poskytováním služeb péče o děti

Zásada č. 1 – Daňová uznatelnost nákladů pro zaměstnavatele vynakládající finanční prostředky na zajištění služeb péče o děti svých zaměstnanců

Dojde k novelizaci zákona o daních z příjmů tak, aby mezi náklady, které lze uznat jako výdaje, jež byly použity na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů a pro zjištění základu daně se odečtou ve výši prokázané poplatníkem a ve výši stanovené tímto zákonem, byly zařazeny také výdaje na sociální podmínky zaměstnanců, tj. výdaje na

- a) zřízení a provozování mateřské školy podle školského zákon, jestli dle zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o péči o zdraví lidu“), dětské skupiny definované v návrhu věcného záměru zákona;
- b) nepeněžní příspěvky zaměstnavatele na zajištění nepřiležitostné a nekrátkodobé péče o děti poskytované jiným subjektem než zaměstnavatelem v režimu školského zákona, zákona o péči o zdraví lidu, zákona o živnostenském podnikání a v rámci dětské skupiny a vzájemné rodičovské výpomoci definovaných v návrhu věcného záměru zákona.

Odůvodnění:

Jedná se o podporu rozvoje služeb péče o děti zajištěných zaměstnavatelem pro děti jeho zaměstnanců prostřednictvím možnosti daňově uznat náklady na zajištění těchto služeb. Mezi daňově uznatelné náklady budou zařazeny náklady na zřízení a provoz vlastních mateřských škol dle školského zákona, zdravotnických zařízení – jestli dle zákona o péči o zdraví lidu a dětských skupin dle zákona o živnostenském podnikání a definovaných v návrhu věcného záměru zákona o službách péče o děti. Mezi daňově uznatelné náklady budou rovněž zařazeny nepeněžní příspěvky zaměstnavatele na zajištění péče o dítě zaměstnance poskytované jiným subjektem než zaměstnavatelem prostřednictvím mateřských škol dle školského zákona, zdravotnických zařízení – jestli dle zákona o péči o zdraví lidu, dětských skupin dle zákona o živnostenském podnikání a definovaných v návrhu věcného záměru zákona o službách péče o děti, nepřiležitostné a nekrátkodobé péče o děti v domácnosti dítěte dle zákona o živnostenském podnikání a definované v návrhu

věcného záměru zákona o službách péče o děti a vzájemné rodičovské výpomoci definované v návrhu věcného záměru zákona o službách péče o děti.

Tato zásada si vyžádá novelizaci ustanovení § 24 odst. 2 písm. j) bodu 3 zákona o daních z příjmu.

Zásada č. 2 – Sleva na dani z příjmů při zajištění péče o děti formou služby péče o děti v souvislosti s návratem na trh práce

Bude zavedena sleva na dani z příjmů pro rodiče, kteří využijí služeb péče o děti v souvislosti s návratem na trh práce. Tato sleva na dani bude poskytnuta rodiči, pokud je z důvodu jeho návratu do pracovního procesu dítě do zákonem stanoveného věku umístěno do zařízení podle zákona v režimu školského zákona, zákona o péči o zdraví lidu, zákona o živnostenském podnikání a v rámci dětské skupiny a vzájemné rodičovské výpomoci definovaných v návrhu věcného záměru zákona.

Sleva na dani bude podmíněna prokazatelným návratem rodiče do pracovního procesu a dále prokázáním umístění dítěte do vyjmenovaných zařízení. Zároveň budou zavedena i opatření proti obcházení podmínek pro poskytnutí slevy na dani (např. tím, že naopak druhý z rodičů zůstane s dítětem doma), a to tak, aby nebyl zmařen základní cíl tohoto nástroje, tj. návrat rodičů do pracovního procesu. Výše slevy na dani bude odvíjena od prokazatelně vynaložených výdajů spojených s umístěním dítěte do vyjmenovaných zařízení a bude zastropována částkou, která se bude odvíjet od minimální mzdy. Sleva na dani bude poskytována ročně. Vzhledem ke konstrukci podpory prostřednictvím slevy na dani bude tato podpora poskytována ve stejné výši jak pro poplatníky s příjmy ze závislé činnosti a funkčními požitky, tak i pro poplatníky s příjmy z podnikání nebo jiné samostatné výdělečné činnosti.

Odůvodnění:

K posílení motivace návratu rodičů do pracovního procesu se navrhuje vytvořit nástroj podpory v oblasti zdaňování příjmů v podobě slevy na dani.

Tato zásada si vyžádá novelizaci ustanovení 35 ba zákona o daních z příjmu.

Ekonomický dopad:

Očekává se snížení příjmů státního rozpočtu v souvislosti s daňovými úlevami pro zaměstnavatele zřizující uvedené typy péče o děti svých zaměstnanců. Toto snížení příjmů bude nicméně kompenzováno zapojením rodičů, především matek s dětmi, na trhu práce coby daňových poplatníků a plátců sociálního a zdravotního pojištění.

Promítnutí do právního řádu:

Navrhovaná opatření si vyžádají provedení novelizace

- ustanovení § 24 odst. 2 písm. j) bodu 3 zákona o daních z příjmů
- ustanovení § 35ba zákona o daních z příjmů

VI. Zrušení bezplatnosti posledního roku mateřské školy

Zásada - Zrušení bezplatnosti posledního roku mateřské školy

Návrh opatření spočívá v novelizaci ust. § 123 odst. 2 školského zákona ve smyslu zrušení bezplatnosti posledního roku předškolního vzdělávání. Za účelem zohlednění dětí ze sociálně znevýhodněných rodin bude novelizováno ust. § 6 odst. 5 vyhlášky č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění vyhlášky č. 43/2006 Sb., které stanoví, že osvobozen od úplaty bude zákonný zástupce dítěte na základě předložení potvrzení, že daná osoba je příjemcem dávky pomoci v hmotné nouzi.

Odůvodnění:

Novelizace školského zákona je navrhována s ohledem na současnou nedostatečnou kapacitu mateřských škol a vzrůstající počet odmítnutých žádostí o přijetí dětí do zařízení³⁵. Důsledkem této skutečnosti je, že rodiče (matky) dětí, které dovrší 3 let, nemají možnost se vrátit po skončení rodičovské dovolené do zaměstnání, resp. na trh práce obecně.

Podle zjištění VÚPSV se jen 25 % žen ve 3 letech dítěte (tedy po skončení rodičovské dovolené) navrací k původnímu zaměstnavateli a pouze dalších 12 % se dohodne se zaměstnavatelem na pozdějším nástupu. V období přechodu z rodičovské dovolené na trh práce ukazují data nižší míru zaměstnanosti těchto žen a výraznější nárůst nezaměstnanosti (i dlouhodobě).

Účelem opatření je posílit finanční zdroje zřizovatelů na rozšíření kapacit mateřských škol a reagovat tak na demografickou situaci.

Za účelem podpory přístupu k předškolnímu vzdělávání dětem ze sociálně znevýhodněných rodin bude stanoven jednotný mechanismus prominutí úplaty pro tyto rodiny.

Ekonomický dopad:

Opatření nebude mít dopad na státní rozpočet.

³⁵ K 30.9.2009 bylo evidováno 29 632 žádostí o přijetí, kterým nebylo vyhověno. Navzdory skutečnosti, že tento údaj je orientační, protože není specifikováno, zda někteří rodiče nežádali o přijetí na více MŠ, a není např. uváděn věk dětí, lze nedostatečnou kapacitu mateřských škol z dat ÚIV (Ústav pro informace ve vzdělávání) vysledovat.

Promítnutí do právního řádu:

Navrhované opatření si vyžádá provedení novelizace

- ust. § 123 odst. 2 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním a vyšším odborném vzdělávání, ve znění zákona č. 49/2009 Sb.
- ust. § 6 odst. 5 zákona vyhlášky č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění vyhlášky č. 43/2006 Sb.

VII. Zvýšení procenta maximální možné finanční spoluúčasti zákonných zástupců dítěte na úhradě neinvestičních nákladů na předškolní vzdělávání

Zásada - zvýšení procenta maximální možné finanční spoluúčasti zákonných zástupců dítěte na úhradě neinvestičních nákladů na předškolní vzdělávání

Návrh opatření spočívá v novelizaci ust. § 6 odst. 2 vyhlášky č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění vyhlášky č. 43/2006 Sb., které stanoví, že „Měsíční výše úplaty nesmí přesáhnout 50 % skutečných průměrných měsíčních neinvestičních nákladů právnické osoby vykonávající činnost mateřské školy, které připadají na předškolní vzdělávání dítěte v mateřské škole, popřípadě dítěte v příslušném druhu provozu mateřské školy, v uplynulém kalendářním roce.“ Změnu výše procenta stanoví Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

Odůvodnění:

Opatření je navrhováno z důvodu potřeby posílit finanční zdroje zřizovatelů na rozšíření kapacit mateřských škol. Dostatečná nabídka služeb péče o děti je nezbytným předpokladem návratu rodiče do zaměstnání po skončení rodičovské dovolené a v této souvislosti je třeba reagovat na současnou demografickou situaci.

Ekonomický dopad:

Opatření nebude mít dopad na státní rozpočet.

Promítnutí do právního řádu:

Navrhované opatření si vyžádá provedení novelizace

- ust. § 6 odst. 2 zákona vyhlášky č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění vyhlášky č. 43/2006 Sb.

Vyhodnocení dopadů návrhu věcného záměru zákona

Soulad s ústavním pořádkem ČR

Návrh věcného záměru zákona je v souladu s ústavním pořádkem České republiky. Návrh věcného záměru zákona přispívá k naplnění zásad stanovených v čl. 26, 29, 30 a 32 Listiny základních práv a svobod.

Soulad s mezinárodními smlouvami a právem EU

Předmětná problematika se dotýká ochrany osobních údajů, kterou upravuje Směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 14. října 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů. Předložený materiál je s touto směrnicí v souladu.

Návrh věcného záměru zákona reflektuje závazky České republiky vyplývajících z Úmluvy OSN o právech dítěte (vyhlášena pod č.104/1991 Sb.) zejména čl. 18 odst. 2 a 3, podle kterých jsou smluvní státy povinny poskytovat rodičům potřebnou pomoc při plnění jejich úkolů výchovy dětí, zabezpečovat rozvoj institucí, zařízení a služeb péče o děti a činit všechna potřebná opatření k tomu, aby bylo zabezpečeno právo dětí pracujících rodičů využívat služeb a zařízení péče o děti.

V rámci práva EU se na upravovanou oblast dále vztahuje Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, a dále Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 ze dne 16. září 2009, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení (ES) č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení. Předložený návrh věcného záměru zákona není s těmito směrnicemi v rozporu.

Návrh věcného záměru zákona současně není v rozporu s ustanoveními práva EU upravujícími hospodářskou soutěž (čl. 101 a n. Smlouvy o fungování Evropské unie).

Návrh věcného záměru zákona je rovněž v souladu se Směrnicí Rady 97/81/ES ze dne 15. prosince 1997 o Rámcové dohodě o částečném pracovním úvazku uzavřené mezi organizacemi UNICE, CEEP a EKOS; návrh věcného záměru zákona přispívá k naplnění cílů směrnice, zejména k rozvoji příležitostí pro částečný pracovní úvazek na základě přijatelném pro zaměstnavatele i zaměstnance a usnadnění přístupu k částečnému pracovnímu úvazku na všech úrovních v podniku. Návrh

věcného záměru zákona je rovněž v souladu se Směrnicí Rady 79/7/EHS ze dne 19. prosince 1978 o postupném zavedení zásady rovného zacházení pro muže a ženy v oblasti sociálního zabezpečení.

Návrh věcného záměru zákona je v souladu s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána; návrh věcného záměru zákona přispívá k naplnění cílů obsažených v Úmluvě MOP č. 122 o politice zaměstnanosti (č. 490/1990 Sb.).

Ekonomické dopady

Náklady na zajištění evidence poskytovatelů vzájemné rodičovské výpomoci a zřizovatelů služeb péče o děti v rámci dětské skupiny budou hrazeny z kapitoly 313 MPSV. Očekává se jistý pozitivní dopad zákona na státní rozpočet, neboť se předpokládá, že se v důsledku právní úpravy služeb péče o děti zapojí více osob do pracovního procesu, a tudíž se zvýší objem odváděných daní z příjmů a pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. Rovněž by se mělo snížit čerpání dávek státní sociální podpory a pomoci v hmotné nouzi. Konkrétní odhad však ani v tomto případě z výše uvedeného důvodu není možné poskytnout.

Poskytování služeb péče o děti dle navrhované úpravy nekonkuruje jiným hospodářským činnostem.

Ostatní dopady

Návrh věcného záměru zákona není v rozporu s principem rovného zacházení s muži a ženami, neboť se vztahuje na ženy i muže rovnocenně, a je tak v souladu se směrnicí Rady 79/7/EHS ze dne 19. prosince 1978 o postupném zavedení zásady rovného zacházení pro muže a ženy v oblasti sociálního zabezpečení. Návrh věcného záměru zákona má na rovné příležitosti žen a mužů pozitivní dopad, neboť umožní ženám i mužům udržet kontakt se zaměstnáním v době péče o dítě, umožní návrat na trh práce po mateřské a rodičovské dovolené a lépe sladit jejich rodinné a pracovní povinnosti.

Institut vzájemné rodičovské výpomoci nebude mít zásadní vliv na podnikatelské prostředí. Pozitivní vliv na podnikatelské prostředí bude mít v případě podnikatele, kterému se vrátí zaměstnanec, který dosud pečoval o dítě a nyní ho svěřil do péče poskytovatele vzájemné rodičovské výpomoci. Rovněž zavedení institutu dětské

skupiny bude mít pozitivní dopad na podnikatelské prostředí. Zaměstnavatel si poskytnutím služby péče o dítě zaměstnance udrží kvalifikovanou pracovní sílu, nebude nucen investovat nemalé finanční prostředky do kvalifikace nového zaměstnance a snáze si zajistí motivaci k práci a vyšší loajalitu těchto pracovníků. Zaměstnavatel zřizující služby péče o děti bude současně pro rodiče atraktivnější.

Návrh věcného záměru zákona sleduje umožnění návratu zaměstnance/zaměstnankyně po mateřské či rodičovské dovolené do práce zavedením daňových zvýhodnění, kterými budou zaměstnavatelé motivováni k zaměstnávání těchto skupin zaměstnanců.

Návrh věcného záměru zákona nemá dopady na životní prostředí.

Závěrečná zpráva o hodnocení dopadů regulace (RIA) k návrhu věcného záměru zákona o službách péče o děti

1. Název

Návrh věcného záměru zákona o službách péče o děti.

2. Důvod předložení a cíle

2. 1. Definice problému

Vládní programové prohlášení hovoří o tvorbě podmínek k dalšímu rozvoji rodinné politiky a péče o děti s cílem zvýšit společenskou prestiž rodiny a posílit zapojení obou rodičů do péče o děti. Deklaruje podporu rychlejšího návratu pečujících rodičů k výdělečné činnosti, zaměstnání na částečnou pracovní dobu rodičů s dětmi do 6 let, a s tím souvisejícího rozvoje služeb péče o děti, zejména alternativního typu.

Návrh věcného záměru zákona o službách péče o děti vychází z opatření obsažených v materiálu „Soubor prorodinných opatření – Prorodinný balíček“, schváleném usnesením vlády České republiky ze dne 19. listopadu 2008 č. 1451.

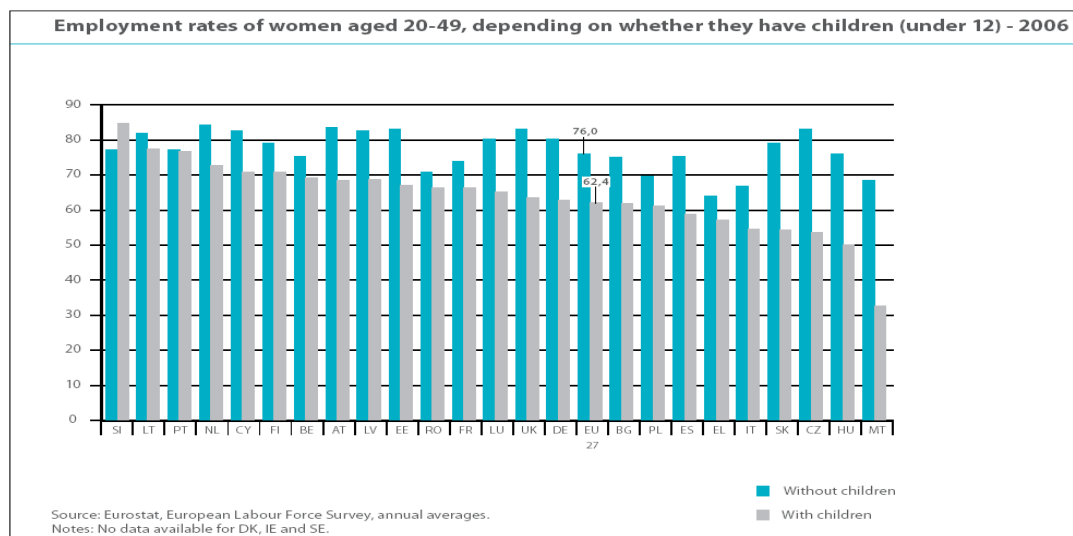
Hodnocení dopadů regulace obsahuje zhodnocení potřeby regulace v oblasti služeb péče o děti, a to směrem k zavedení nových opatření a k odstranění překážek bránících rozvoji stávajících opatření, která mají vytvořit zřizovatelům podmínky pro zřizování a poskytování služeb péče o děti.

V České republice nastává situace, kdy tzv. „mezera zaměstnanosti v důsledku péče o dítě/děti“ („child employment gap“) dosahuje nejvyšší míry v Evropě, a to úrovně 40,5% (EC 2007:54, podle dat za rok 2006) a relativně dlouhá doba přerušení kariéry z důvodu péče o malé dítě a pak návrat do zaměstnání, s výraznou převahou zaměstnání na plné úvazky, jsou specifikem chování matek v ČR a odlišují ČR od většiny vyspělých evropských zemí. V období přechodu z rodičovské dovolené na trh práce, i v určitém období po tomto přechodu, pak data ukazují na výraznější nárůst nezaměstnanosti žen, a to i dlouhodobě.³⁶ Průměrný věk dítěte v měsících po nástupu zpět do zaměstnání těch matek, které nepokračovaly v péči o dítě formou mateřské dovolené s dalším dítětem a které se vrátily, až když bylo dítěti více než tři roky, je dle dat výzkumu VÚPSV 48,23 měsíců, tedy téměř přesně 4 roky.

Dostupná zjištění z výzkumů a zkušenosti jednotlivých členských zemí ukazují, že země, které disponují dostatečnou nabídkou služeb péče o děti a podporují otevřený přístup na trh práce, se vyznačují vyšší mírou účasti žen na trhu práce a zároveň vyšší mírou porodnosti (viz graf a tabulka níže).

³⁶ Sirovátka, T, Bartáková, H., Harmonizace rodiny a zaměstnání v ČR a role sociální politiky in Rodina, děti a zaměstnání v české společnosti, Boskovice, Brno, 2008.

Zaměstnanost žen – matek s dětmi do 12 let

Vývoj úhrnné plodnosti ve členských státech EU

geo/time	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
European Union (27 countries)	:	:	1,45	1,47	1,50	1,51	1,53	:	:
Belgium	:	:	:	1,66	1,72	1,76	:	:	:
Bulgaria	1,26	1,21	1,21	1,23	1,29	1,32	1,38	1,42	1,48
Czech Republic	1,14	1,14	1,17	1,18	1,23	1,28	1,33	1,44	1,50
Denmark	1,77	1,74	1,72	1,76	1,78	1,80	1,85	1,84	1,89
Germany	1,38	1,35	1,34	1,34	1,36	1,34	1,33	1,37	1,38
Estonia	1,38	1,34	1,37	1,37	1,47	1,50	1,55	1,63	1,65
Ireland	1,89	1,94	1,97	1,96	1,94	1,87	1,93	2,01	2,10
Greece	1,26	1,25	1,27	1,28	1,30	1,33	1,40	1,41	1,51
Spain	1,23	1,24	1,26	1,31	1,33	1,35	1,38	1,40	1,46
France	1,89	1,90	1,88	1,89	1,92	1,94	2,00	1,98	2,00
Italy	1,26	1,25	1,27	1,29	1,33	1,32	1,35	1,37	:
Cyprus	1,64	1,57	1,49	1,50	1,49	1,42	1,45	1,39	1,46
Latvia	:	:	1,23	1,29	1,24	1,31	1,35	1,41	1,44
Lithuania	1,39	1,30	1,24	1,26	1,26	1,27	1,31	1,35	1,47
Luxembourg	1,76	1,66	1,63	1,62	1,66	1,63	1,65	1,61	1,61
Hungary	1,32	1,31	1,30	1,27	1,28	1,31	1,34	1,32	1,35
Malta	1,70	1,48	1,45	1,48	1,40	1,38	1,39	1,37	1,44
Netherlands	1,72	1,71	1,73	1,75	1,72	1,71	1,72	1,72	1,77
Austria	1,36	1,33	1,39	1,38	1,42	1,41	1,41	1,38	1,41
Poland	1,35	1,31	1,25	1,22	1,23	1,24	1,27	1,31	1,39
Portugal	1,55	1,45	1,47	1,44	1,40	1,40	1,36	1,33	1,37
Romania	1,31	1,27	1,25	1,27	1,29	1,32	1,32	1,30	1,35
Slovenia	1,26	1,21	1,21	1,20	1,25	1,26	1,31	1,38	1,53
Slovakia	1,30	1,20	1,19	1,20	1,24	1,25	1,24	1,25	1,32
Finland	1,73	1,73	1,72	1,76	1,80	1,80	1,84	1,83	1,85
Sweden	1,54	1,57	1,65	1,71	1,75	1,77	1,85	1,88	1,91
United									

Podle Bartákové a Kulhavého (2007) se rodiče ne vždy navracejí na pracovní trh bezprostředně po rodičovské dovolené. Zhruba 20 % rodičů setrvává po nějakou dobu mimo pracovní trh: asi 7 % přestalo pracovat (zatím) natrvalo a asi 12 % přestalo pracovat dočasně, ale po nějaké době se na trh práce navrátilo. Dále asi třetina rodičů začala pracovat na kratší pracovní úvazek, nejvíce ale rodiče se dvěma a více dětmi (36 %). Největší podíl respondentů (52 %) však pokračoval v práci na stejnou nebo i delší pracovní dobu než před rodičovskou dovolenou. Je zde patrný vliv počtu dětí: zatímco se na stejný nebo i delší úvazek navrací 60 % rodičů s jedním dítětem, rodičů se dvěma a více dětmi je to 44 %. (U některých kategorií je možné vysledovat i rozdíly mezi muži a ženami, ale vzhledem k malé četnosti skupiny mužů jsou tyto rozdíly ponechány stranou).

Situace po rodičovské dovolené ve vztahu k návratu na pracovní trh, podle pohlaví a počtu dětí (v %)

	celkem	pohlaví		počet dětí	
		muž	žena	1 dítě	2+ dětí
(zatím) natrvalo jsem přestal(a) pracovat	7,3	7,1	7,3	6,9	7,8
dočasně jsem přestal(a) pracovat, ale později jsem se do práce vrátil(a)	12,2	21,4	11,0	12,1	12,5
začal(a) jsem pracovat na kratší pracovní úvazek	28,5	28,6	28,4	20,7	35,9
pokračoval(a) jsem v práci se stejnou pracovní dobou jako před rodičovskou dovolenou nebo i delší	52,0	42,9	53,2	60,3	43,8

Pozn. Na otázku odpovídali pouze ti respondenti, kteří ukončili rodičovskou dovolenou (N=123). Na otázku odpovědělo 14 mužů, ačkoli jen 8 mužů uvedlo, že někdy čerpali rodičovskou dovolenou. U mužů nejsou údaje z důvodu malé četnosti kategorie příliš vypovídající.

Zdroj: Bartáková, Kulhavý: Rodina a zaměstnání II. Mladé rodiny. Praha, VÚPSV, 2007

Tito autoři také uvádí, že z těch respondentů, kteří jsou v současné době na mateřské či rodičovské dovolené nebo v domácnosti (pečují o děti a přitom nepracují, tzn. nejsou zaměstnaní, nepodnikají), nemá zhruba polovina (54 %) v momentální situaci žádné pracovní ambice (nejvíce rodiče s nejnižším vzděláním). **Nicméně téměř polovina rodičů v této situaci by se na pracovní trh nějakou formou ráda zapojila, což je významný podíl.** Nejvíce by respondenti preferovali práci z domova - necelá třetina respondentů (28 %, především vysokoškolačky). 15 % respondentů by v této situaci rádo využilo částečný úvazek (nejvíce středoškolačky) a necelá 3 % by vedle současné péče o dítě uvítala i plný pracovní úvazek. Preference ve vztahu k péči o dítě a paralelní pracovní činnosti mohou nicméně souviset s tím, jak dlouho je již rodič na mateřské/rodičovské dovolené či s dítětem/děťmi v domácnosti. S rostoucí délkou domácí péče o dítě zřejmě jednak roste motivace pro návrat do pracovní aktivity (ať již finanční či seberealizační či jiná) a jednak s rostoucím věkem dítěte klesá nutnost intenzivní péče, což zřejmě otevírá větší prostor pro pracovní uplatnění.

Pracovní aspirace rodičů věnujících se v současné době plně péči o dítě/děti

	%	N
starám se o dítě(děti) a domácnost a o zaměstnání nebo jiné práci (zatím) neuvažuji	53,8	42
vyhovovalo by mně, kdybych vedle péče o dítě(děti) a domácnost měl(a) práci, kterou bych mohl(a) vykonávat z domova	28,2	22
vyhovovalo by mně, kdybych vedle péče o dítě(děti) a domácnost měl(a) vhodnou práci na zkrácený úvazek mimo domov	15,4	12
vyhovovalo by mně, kdybych vedle péče o dítě(děti) a domácnost měl(a) vhodnou práci na plný úvazek mimo domov	2,6	2

Pozn. na otázku odpovídali pouze respondenti, kteří jsou v současné době na mateřské či rodičovské dovolené nebo v domácnosti, pečují o dítě(děti) a přitom nepracují (nejsou zaměstnání, nepodnikají). Z celkového počtu 78 respondentů byli 3 muži.

Nejen, že se některým rodičům nemusí podařit nastoupit po své rodičovské dovolené na preferovaný pracovní úvazek, ale dokonce se jim nemusí okamžitý návrat na trh práce podařit vůbec či s nějakými problémy. Níže uvedená tabulka sleduje, jaký byl průběh návratu na trh práce po poslední rodičovské dovolené z hlediska své plynulosti. Bez problémů se návrat podařil zhruba polovině rodičů (54 %). Určité problémy pak vyjádřilo asi 40 % respondentů. Jednak jde o téměř 10 % rodičů, kteří se v zápětí po rodičovské dovolené setkali s nezaměstnaností (což zhruba odpovídá nezaměstnanosti žen v ČR, která je na úrovni 9 %). A jednak se jedná o asi 30 % rodičů, kteří se s určitými problémy s návratem na trh práce setkali, ale dle jejich vyjádření lze předpokládat, že se většině z nich tyto problémy podařilo vyřešit. Zbývá zhruba 5 % rodičů, kteří zůstali po (poslední) rodičovské dovolené doma. Vzhledem k malé četnosti skupiny mužů opět ponecháváme rozdíly mezi muži a ženami stranou.³⁷

Problémy při nástupu do zaměstnání po své (poslední) rodičovské dovolené podle pohlaví a počtu dětí (v %)

	celkem	pohlaví		počet dětí	
		muž	žena	1 dítě	2+ dětí
ano, ale vyřešili jsme to	31,1	50,0	28,7	26,3	34,4
ano, byl(a) jsem nezaměstnaný(á)	9,8	14,3	9,3	5,3	14,1
ne, do zaměstnání jsem nastoupil(a) bez problémů	54,1	28,6	57,4	63,2	46,9
do zaměstnání jsem nešel(a), zůstal(a) jsem doma	4,9	7,1	4,6	5,3	4,7

Pozn. Na otázku odpovídali pouze ti respondenti, kteří ukončili rodičovskou dovolenou (N=122). Na otázku odpovědělo 14 mužů, ačkoli jen 8 mužů uvedlo, že někdy čerpali rodičovskou dovolenou. U mužů nejsou údaje z důvodu malé četnosti kategorie příliš vypovídající.

Ve většině evropských zemí a stejně tak i v ČR hraje jednu z hlavních rolí v problematice fungování rodin slučitelnost rodičovské a profesní role, a to zejména v rodinách s dětmi, jejichž rodiče dosáhli vyššího vzdělání. Nastavené podmínky v ČR komplikují dobrou slučitelnost těchto rolí. Na jedné straně možnost dosažení stejného vzdělání mužů i žen umožňuje oběma pohlavím prakticky stejně slibné zahájení profesní kariéry, na druhé straně se obecně předpokládá její kontinuální vývoj u mužů a diskontinuální vývoj u žen. Tento fakt sám má patrně velký vliv na vzrůstající procento dobrovolné bezdětnosti a prokazatelný negativní vliv

³⁷ Zdroj: Bartáková, Kulhavý: Rodina a zaměstnání II. Mladé rodiny. Praha, VÚPSV, 2007

na rozhodování se pro dítě vyššího pořadí, zvláště u žen se sekundárním a terciárním vzděláním³⁸.

Jistou překážkou při udržení kontaktu se zaměstnáním je nedostatečná kapacita³⁹ zařízení služeb péče o děti. Počet zařízení denní péče pro děti mladší než tři roky (jeslí apod.) je reálně v celé ČR zanedbatelný a je v nich umístěno odhadem pouze 1 až 2 % dětí daného věku. Mezi lety 1990 až 2006 došlo k poklesu počtu těchto zařízení o více jak 95 %.⁴⁰

Dle údajů poskytnutých Ministerstvem zdravotnictví bylo v roce 2008 v ČR evidováno 47 jeslí a mikrojeslí s celkovou kapacitou 1413 míst. Během roku 2008 bylo do těchto zařízení přijato 1922 dětí. Pro nedostatek míst nebylo kladně vybaveno 4564 žádostí o přijetí. K 30. 6. 2009 bylo evidováno 47 zařízení jeslí a mikrojeslí s kapacitou 1463 míst. O skutečnosti, že nabídka služeb pro tuto věkovou kategorii dětí v současné době neodpovídá poptávce ze strany rodičů, svědčí údaj, že mateřské školy navštěvuje nyní 25 % dětí mladších tří let.

Mateřské školy – podíl dětí navštěvujících MŠ

v jednotlivých věkových kategoriích populace ve školním roce 2003/04 až 2008/09

Věk	2003/04 1)	2004/05 1)	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09
mladší než 3 roky	25,3%	26,5%	25,4%	23,0%	23,0%	24,8%
3leté	80,0%	77,3%	74,6%	76,6%	75,3%	76,5%
4leté	94,4%	94,2%	90,0%	90,7%	90,9%	89,4%
5leté	96,0%	96,4%	95,8%	93,7%	93,2%	92,8%
6leté ²⁾	25,0%	23,8%	22,7%	22,3%	21,6%	21,0%
starší než 6 let	.	.	0,5%	0,5%	0,5%	0,5%

¹⁾ Ve školním roce 2003/04 a 2004/05 včetně škol při zdravotnických zařízeních.

²⁾ V letech 2003/04 a 2004/05 děti starší než 5 let.

Zdroj: databáze ÚIV

Rovněž ani předškolní zařízení typu mateřské školy kapacitně nevyhovují. Navzdory tradičně dobré síti kvalitních, místně i finančně dostupných mateřských škol, praxe posledních let ukazuje, že umístit dítě ve věku tří let do mateřské školy se v České republice v současné době stává problematickým⁴¹, a to zejména v některých oblastech, typicky v okrajových částech velkých měst. O této skutečnosti

³⁸ Pikálková, S. (2003): *Třetí dítě v rodině: plány a realita u žen s různým stupněm vzdělání*. In: Hamplová, D., Rychtaříková, J., Pikálková, S.: *České ženy: vzdělání, partnerství, reprodukce a rodina*. Sociologický ústav AV ČR.

³⁹ V České republice vzniká situace, kdy při porodnosti přes 100 tisíc dětí ročně v posledních letech roste tlak na kapacitu předškolních zařízení, který potrvá několik let. Současně nelze předpokládat, že se porodnost vrátí na úroveň roku 1999, kdy dle ČSÚ bylo zaznamenáno historické minimum, kdy počet narozených dětí nedosáhl ani devadesátitisícové hranice (89 471 živě narozených dětí).

⁴⁰ V roce 1990 existovalo 1043 zařízení s počtem míst 39 829.

⁴¹ Důvody nízké kapacity mateřských škol jsou zejména následující: obce jako zřizovatelé v 90. letech vzhledem k populačnímu vývoji významně snížily počet míst v mateřských školách, porodnost již pátý rok za sebou překročila 100 tisíc dětí ročně, poslední rok předškolního vzdělávání je zdarma a velký počet dětí s odkladem školní docházky vede k vysokému počtu 7letých dětí, které zůstávají v mateřské škole až čtvrtina dětí mezi druhým a třetím rokem věku navštěvuje mateřské školy, přestože se do mateřské školy přijímají děti zpravidla od tří let věku.

hovoří počty odmítnutých žádostí, kdy v letech 2008/2009 činil tento počet žádostí 19 996.

Mateřské školy – doplňkové údaje o MŠ ve školním roce 2003/04 až 2008/09

Doplňkové údaje	2003/04 1)	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09
Nástupy do mateřské školy po 30. 9.	19 107	13 948	13 783	14 494	15 151	.
Dodatečné odklady povinné školní docházky	1 391	1 279	1 078	1 109	1 017	.
Odchody do MŠ pro děti se SVP	365	309	224	255	260	.
Ukončení docházky do mateřské školy	84 220	87 787	88 369	89 691	90 856	.
Neúspěšně vyřízené žádosti o přijetí do MŠ	.	.	6 810	9 570	13 409	19 996

Zdroj: databáze ÚIV

Veřejní zřizovatelé (obce) mají vzhledem k výše uvedenému velmi omezené možnosti ohledně volby typu služby vzhledem k místní poptávce. Právní předpisy upravující služby péče o děti víceméně neumožňují flexibilní rozšiřování služeb, respektive volných míst či možnosti těchto služeb využít. Zvýšit počet míst v mateřských školách je věcí zřizovatele, jímž jsou obce. Rozhodování je tedy zcela v jejich kompetenci a zároveň jsou velmi opatrné, neboť předpokládají, že se jedná o dočasnou populační vlnu (což je pravděpodobné).

Mateřská centra, rodinná centra a kluby maminek, která jsou někdy v souvislosti s poskytováním péče o dítě zmiňována, poskytují tuto péči obvykle jen jako doplňkovou činnost, tj. zajišťují péči např. po dobu, kdy matka navštěvuje speciální kurz provozovaný centrem.

V České republice oproti západní Evropě v současné době fakticky neexistují nebo existují ve velmi omezené míře **alternativní služby péče** o děti předškolního věku ve vztahu k mateřským školám a jeslím. Tyto služby, zejména jsou-li poskytovány nekomerčně, jsou zároveň poskytovány bez právního základu, případně jsou na ně případ od případu analogicky aplikovány předpisy, které se na ně z hlediska věcné působnosti nevztahují, a to jak ze strany např. orgánů hygienické kontroly, tak ze strany samotných poskytovatelů služeb. Potenciální uživatelé - rodiče neví, co mají od služby vyžadovat, jaká má splňovat kritéria. Nenastavení jasných kvalitativních požadavků na zajišťování péče je zároveň jednou z překážek většího rozšíření služeb, neboť uživatelé nemají v poskytování služeb důvěru.

Péče o děti poskytovaná v režimu tzv. péčových živností je využívána omezeně.⁴² Mezi hlavní důvody patří zejména vysoké náklady služby⁴³, a dále nedůvěra s využíváním tohoto typu péče, zejména jde-li o péči poskytovanou v domácnosti

⁴² Dle údajů Ministerstva průmyslu a obchodu bylo ke dni 30. 6. 2008 evidováno celkem 182 živnostenských oprávnění pro vázanou živnost „Péče o děti do tří let v denním režimu“. Údaj o počtu živnostníků provozujících péči o děti režimu volné živnosti chybí.

⁴³ Liší se podle toho, zda jde o péči poskytovanou v domácnosti, tj. chůvou, nebo mimo domácnost dítěte, tj. v soukromém zařízení. Odměna chůvy se pohybuje v rozmezí 100 – 200 Kč za hodinu v závislosti na regionu a věku dítěte. Poplatek za umístění dítěte v soukromém zařízení se liší rovněž podle regionu a věku dětí a také podle obsahového náplně/programu. Poplatek za plnou docházku se pohybuje přibližně v rozmezí od 10000 Kč – 25000 Kč měsíčně.

dítěte.⁴⁴ Cenu péče poskytované mimo domácnost dítěte zvyšují vysoké požadavky příslušné vyhlášky na zajištění hygienických a provozních podmínek. Ty jsou rovněž jednou z překážek většího rozšíření tohoto typu služby.

Podle výzkumu pouze 2 % rodičů s dítětem do deseti let využívala placenou výpomoc při péči o dítě nějakou jinou osobou. Pokud žádná z výše zmiňovaných služeb nebyla rodičům z různých důvodů dostupná, nejčastěji spoléhali na pomoc prarodičů dítěte.⁴⁵

Dalším problémem je, že péče o děti na pracovišti (v podobě různých typů služeb) se v České republice vyskytuje zatím jen ojediněle. Funguje zhruba na 2 % českých pracovištích, v 8 % případů je možné ji zavést, v 83 % zavedení tohoto opatření nepřipadá dle vyjádření zaměstnavatelů v úvahu⁴⁶. Nejčastěji deklarovaným důvodem jsou zejména velmi vysoké a nákladné požadavky na provoz zařízení péče o děti. Zaměstnavatelům navíc neplynou při zajištění péče o děti svých zaměstnanců žádné finanční výhody, zřízení služby péče o děti není zohledněno v daňovém systému, s výjimkou zaměstnavatelů, kteří zřizují zařízení služeb péče o děti dle zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů.

V rámci šetření provedeného VÚPSV měly respondentky říci, zda by jejich rodině pomohlo rozšíření nových forem péče o předškolní děti (mimo jesle a MŠ) a zřizování jeslí a mateřských škol zaměstnavatelskými organizacemi. Rozšíření nových forem péče by velmi nebo za určitých okolností pomohlo 63 % respondentek (26 % velmi a 37 % za určitých okolností) a zřizování předškolních zařízení zaměstnavatelskými organizacemi by pomohlo 56 % z nich (27 % velmi a 29 % za určitých okolností).⁴⁷

Podle výše uvedeného v České republice převládá zájem o skloubení pracovní a rodinné sféry. Podle výzkumů VÚPSV se v otázce preference opatření rodinné politiky, která mohou usnadnit harmonizaci rodiny a zaměstnání, se mezi opatřeními různého charakteru umísťuje dostupnost zařízení denní péče o děti na středních pozicích. Je tomu tak proto, že opatření finančně podporující rodinu jsou upřednostněna. Poptávka po zařízení denní péče o děti se objevuje v malé míře při dosažení dvou let věku dítěte, ale výrazně narůstá až při dosažení tří let, ale zejména čtyř let věku dítěte. Dnes roste zájem o alternativní formy péče, které vyvolávají dva soubory příčin. Jednak limity využití tradičních forem denní péče, způsobené některými nepružnými stránkami a formalizovanými povinnostmi zřizovatelů mateřských škol, jeslí i družin. Současně se poptávka mění v souvislosti s rostoucí flexibilitou zaměstnání i dynamičností denního života.

2. 2. Identifikace dotčených skupin

Tato regulace se týká následujících subjektů:

- rodiče (jako příjemci služeb péče o děti a v případě vzájemné rodičovské výpomoci zároveň jako poskytovatelé);

⁴⁴ Péče o děti předškolního a raného školního věku V. Kuchařová a kol.: Péče o děti předškolního a raného školního věku. Praha, VÚPSV, 2009

⁴⁵ Höhne, S. Podpora rodin s dětmi a vliv peněžních transferů na formu rodinného soužití. VÚPSV, Praha, 2008.

⁴⁶ Zdroj: CVVM, výzkum Naše společnost 2004, šetření 04–03;

[http://www.cvvm.cas.cz/upl/nase_spolecnost/100036s_horakova-prace.pdf]

⁴⁷ Zdroj: V., KUCHAROVÁ, K. SVOBODOVÁ, S. ETTLEROVÁ, O. NEŠPOROVÁ: Síť zařízení denní péče o děti předškolního věku v ČR. VÚPSV, 2006.

- podnikatelé ve smyslu živnostenského zákona;
- nestátní neziskové organizace (občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti a církevní právnické osoby poskytující tyto služby v rámci své vedlejší činnosti) jako zřizovatelé služeb poskytovaných na nekomerčním základě;
- obce a kraje jako zřizovatelé služeb poskytovaných na nekomerčním základě;
organizační složky státu (podle ust. § 3 zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů) jako zřizovatelé služeb poskytovaných na nekomerčním základě;
- zaměstnavatelé jako zřizovatelé služeb poskytovaných na nekomerčním základě, jež budou moci zároveň v případě zřízení a provozu či zajištění služeb péče o děti svých zaměstnanců uplatnit náklady na tyto služby jako náklady daňově uznatelné.

2. 3. Popis cílového stavu

Z pozice vlády v souladu s programovým prohlášením vlády je záměrem skrze opatření rozšiřující škálu služeb péče o děti při garanci jejich kvality, skrze odstranění legislativních překážek bránících rozvoji služeb péče o děti na komerční i nekomerční bázi a skrze další související a navzájem provázaná opatření, umožnit rodiči udržet kontakt se zaměstnáním v době péče o dítě. Rovněž je cílem umožnit rodiči návrat na trh práce a umožnit rodiči zvolit si pro ně a jejich děti v oblasti sladování profesního, rodinného a osobního života nejpříjemnější strategii.

Jako nové typy opatření lze považovat poskytovatele vzájemné rodičovské výpomoci a vytvoření nového typu služby nepřiležitostné a nekrátkodobé péče o děti poskytované na komerčním (na základě živnostenského podnikání) i nekomerčním základě – dětské skupiny a úprava odborné způsobilosti osob pečujících o děti v domácnosti dítěte (na základě živnostenského podnikání). Zároveň je třeba podporovat rozvoj služeb péče v oblasti živnostenského podnikání a zavést možnost daňové uznatelnosti nákladů zaměstnavatele v souvislosti s poskytováním služeb péče o děti svých zaměstnanců.

Je třeba uspokojit zájem rodičů, kteří na jedné straně požadují určitou kvalitu služeb, ale současně vykazují vysoké profesní aspirace, případně potřebu zvyšovat životní úroveň rodiny dvojnásobným příjmem.

2. 4. Popis vládní politiky pro danou oblast

V platném právním řádu České republiky nejsou zakotveny služby péče o děti charakteru poskytovatele vzájemné rodičovské výpomoci a služby péče o děti typu dětské skupiny. Rovněž není umožněno daňově uznat náklady zaměstnavatele v souvislosti s poskytováním služeb péče o děti svých zaměstnanců, pokud se nejedná o mateřskou školu zřízenou podle zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Na právním základě je možné zřizovat zařízení a pečovat o děti v rámci jeslí, mateřské školy či na základě živnostenského oprávnění v oblasti péče o děti.

Zařízení pro děti mladších tří let typu jesle, které jsou zřizovány podle § 18 zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů, spadají do gesce Ministerstva zdravotnictví, jedná se tedy o zařízení víceméně zdravotnické.

Obsah péče je stanoven ve vyhlášce Ministerstva zdravotnictví ČR č. 242/1991 Sb., o soustavě zdravotnických zařízení zřizovaných okresními úřady a obcemi, ve znění pozdějších předpisů, v ust. § 21 odst. 1 až 3, které stanoví, že: „V jeslích se poskytuje péče o všestranný rozvoj dětí zpravidla ve věku do tří let. Péče v jeslích navazuje na péči o děti v rodině. Jesle mohou být zřízeny jako územní nebo závodní (družstevní) nebo společné. Podle doby provozu se zřizují jesle s denním, výjimečně týdenním provozem.“

V péči o děti od tří do šesti let věku převažuje systém mateřských škol, do kterých jsou umísťovány děti zpravidla od tří let. Tato zařízení jsou provozována v režimu školského zákona. Právní úprava mateřských škol, tj. předškolního vzdělávání je obsažena v ustanovení § 33 až 35 tohoto zákona, která upravují cíle a organizaci předškolního vzdělávání, a v příslušných prováděcích předpisech, zejména ve vyhlášce č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění vyhlášky č. 43/2006 Sb. Obdobné podmínky jako pro jiné zřizovatele MŠ platí pro zaměstnavatele, který zřizuje mateřskou školu pro děti svých zaměstnanců. Nárok na přidělování finančních prostředků ze státního rozpočtu je podmíněn zápisem do školského rejstříku, vedeném krajskými úřady a Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Předškolní zařízení, která nejsou zapsána, si prostředky na svůj provoz musejí opatřit samy, a tedy vystačit si s příjmy ze školného.

Služby péče o děti na bázi tzv. péčových živností jsou řešeny zákonem č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů. Jedná se zejména o živnost vázanou „Péče o děti do tří let v denním režimu“ a živnost volnou, obor činnosti č. 72 „Mimoškolní výchova a činnost“ a obor činnosti č. 79 „Poskytování služeb pro rodinu a domácnost“.⁴⁸

Současný právní řád nezná jiné služby péče o děti předškolního věku a je-li péče zajišťována v zařízeních označených jako „dětské koutky, rodinná, rodičovská a mateřská centra“, není ošetřena právním řádem ČR. V rámci zařízení jako jsou dětské koutky, rodinná, rodičovská a mateřská centra je však služba péče o dítě (hlídání dětí) pouze doplňkovou činností.

Pro rozšíření spektra možností péče o děti byla schválena novela živnostenského zákona s účinností od 1. 7. 2008. U vázané živnosti péče o děti do tří let došlo k liberalizaci kvalifikačních požadavků. Toto rozšíření kvalifikačních požadavků však

48

Obsahem vázané živnosti je dle nařízení vlády č. 278/2008 Sb., o obsahových náplních jednotlivých živností, ve znění pozdějších předpisů, individuální výchovná péče o svěřené děti do tří let věku v denním nebo celotýdenním režimu zaměřená na rozvoj rozumových a řečových schopností, pohybových, pracovních, hudebních, výtvarných schopností a kulturně hygienických návyků přiměřených věku dítěte. Pro možnost provozovat výše uvedenou živnost je třeba splnit požadavky vyhlášky č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých, ve znění pozdějších předpisů, a kvalifikační požadavky stanovené zákonem o živnostenském podnikání. Tuto vázanou živnost je možné provozovat i v domácnosti dítěte, o které je pečováno. V tomto případě se nejedná o péči v provozovně, tudíž se požadavky výše zmíněné vyhlášky na tyto prostory nevztahují.

Obsahem volné živnosti, oboru činnosti č. 72 je výchova dětí nad tři roky věku v předškolních zařízeních, v soukromých školách a zařízeních sloužících odbornému vzdělávání v zařízeních nezařazených do sítě škol, školských a předškolních zařízení. Jiná mimoškolní výchova a vzdělávání atd. Pro možnost provozovat tuto živnost je třeba rovněž splnit požadavky vyhlášky č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých, ve znění pozdějších předpisů.

Obsahem této živnosti, volné živnosti, oboru činnosti č. 79 je dle nařízení vlády č. 278/2008 Sb., o obsahových náplních jednotlivých živností, ve znění pozdějších předpisů, je poskytování služeb pro rodinu a domácnost, zejména zajišťování chodu domácnosti, individuální péče o děti nad tři roky věku v rodinách, příležitostné krátkodobé hlídání dětí (včetně dětí do tří let věku), péče o osoby vyžadující zvýšenou péči, obstarávání nákupů a jiných záležitostí souvisejících s chodem domácnosti a jiná obstaravatelská činnost. U tohoto oboru volné živnosti nejsou stanoveny žádné kvalifikační požadavky a není vyžadováno splnění hygienických podmínek. V případě, je-li péče o děti do tří let věku poskytována mimo domácnost dětí, musí být rovněž poskytována příležitostně a krátkodobě. Činnost dále nesmí kolidovat s obsahem vázané živnosti „Péče o dítě do tří let v denním režimu“, je-li provozována v provozovně, a s obsahem volné živnosti, oboru činnosti č. 72 „Mimoškolní výchova a vzdělávání, pořádání kurzů, školení, včetně lektorské činnosti“ dle uvedeného nařízení vlády.

není dostačující, protože tento systém je velmi drahý, administrativně náročnější a přístupný jen lidem s vyššími příjmy.

Co se týče daňové zdatnosti výdajů (nákladů) na zřízení a provoz služeb péče o děti, jsou v současné době výdaje (náklady) vynaložené na provoz vlastních mateřských škol zřizovaných podnikatelskými subjekty v souladu se školským zákonem daňově uznatelné podle § 24 odst. 2 písm. j) bod 3 zákona č. 586/1992Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů. Výdaje (náklady) na provoz vlastních předškolních zařízení, tj. zřízených podle jiných právních norem než podle školského zákona a tedy nepovažovaných pro účely zákona o daních z příjmů za vzdělávací zařízení, jsou s odvoláním na ustanovení § 25 odst. 1 písm. h) bod 2 zákona o daních z příjmů u zaměstnavatele daňově neuznatelné.

2. 5. Zhodnocení rizika

V zájmu udržení profesního růstu a nabytých profesních kvalit a zkušeností je nutné rodiči vytvořit podmínky, aby si v průběhu péče o malé dítě udržel kontakt se zaměstnáním a mohl se dál profesně rozvíjet. Zaměstnanci, kteří si udrží profesní kvalifikaci i po dobu péče o dítě, případně si ji zvýší, nebudou pro zaměstnavatele představovat riziko „neefektivní investice“. Návrat do zaměstnání pro ně bude snazší a zároveň se sníží negativní dopady na jejich možný profesní růst.

Vytvoření takovýchto podmínek by se v konečném důsledku mělo odrazit ve snížení obtížnější zaměstnatelnosti především žen a v neposlední řadě podpořit i ekonomickou soběstačnost rodin. Vzhledem k tomu, že v převážné míře pečují o malé dítě a dlouhodobě přerušují svou kariéru ženy, jsou to právě ony, kdo je z důvodu rodičovství vystaven zvýšeným obtížím na pracovním trhu a s tím spojené větší nezaměstnanosti. Výše citované skutečnosti tak logicky staví mladé rodiče před rozhodnutí, zda mít dítě/více dětí nebo se věnovat ekonomické aktivitě. Přitom platí, že čím vyšší je vzdělání ženy, tím je pro oba rodiče toto rozhodnutí komplikovanější.

Dalším rizikem a odůvodněním pro přijetí regulace je oblast kvality péče. Nejen u služeb na komerční bázi, kde kvalitativní požadavky provozovatel dokládá v zásadě pouze v rámci vstupních podmínek, tj. v rámci žádosti o živnostenské oprávnění. Kvalita reálně poskytované péče není dále víceméně sledována. Rovněž například u vázané živnosti lze konstatovat jistý rozpor mezi požadovanou obsahovou náplní živnosti a okruhem osob, které musí mít odbornou kvalifikaci pro výkon této živnosti, a to včetně „původní“ odborné kvalifikace pro výkon povolání všeobecné zdravotní sestry. Lze konstatovat, že v České republice v současné době chybí odborná kvalifikace odpovídající specifické činnosti, jakou péče o dítě do tří let věku je. Provozovatel volné živnosti nemusí kvalifikaci dokládat vůbec, což je vzhledem k předmětu činnosti péče o děti polemické.

Nestanovení určitých zásad a legislativní zakotvení v právním řádu ve svém důsledku brání rozvíjení a využívání moderních a alternativních služeb péče o děti, zejména v prostředí, kde jsou služby péče o děti teritoriálně hůře dostupné. Je proto třeba rozšířit spektrum služeb péče o děti a v souladu s nejlepším zájmem dětí zavést určité „alternativy“ řešící nedostatečnou kapacitu mateřských škol, resp. jeslí. V zásadě by se mělo jednat především o podporu služeb péče o děti od 2 do 3 let věku a dále do 6 let.

Podmínky poskytování služby péče o děti charakteru vzájemné rodičovské výpomoci nejsou v legislativním řádu České republiky obecně upraveny. Poskytování této služby za úplatu pak v praxi probíhá v prostředí šedé ekonomiky. Rodiče, kteří poskytují péči dalším dětem jiných rodičů, se tak vystavují sankci za provozování neoprávněného podnikání.

Z analýz výše uvedených dostupných výzkumů vyplynula nutnost legislativní úpravy služeb péče o děti.

Rizika spojená s nečinností jsou v podstatě obsažena v nulové, kterou uvádíme níže.

3. Výběr variant řešení

Níže uváděné návrhy variant řešení se vztahují k výše uvedenému identifikovanému cíli. K tomuto cíli je zpracován rozbor možných variant včetně varianty zachovávající současný stav, tj. Varianta 0.

Při posuzování nových opatření bylo důležité vycházet z faktu, že rodiče jako primární pečovatelé mají právo zvolit typ služby péče o své dítě, který je v souladu s jejich potřebami a potřebami jejich dítěte. Proto je třeba nabídnout jim širší spektrum služeb péče o děti.

Varianta 1: Nulová

Jednou z možností je nevytvářet novou právní úpravu s tím, že rodičům nebude usnadněno udržení kontaktu se zaměstnáním v době péče o dítě a nebudou si moci v oblasti sladování profesního a rodinného života zvolit pro ně a jejich děti nejpříjemnější strategii. Rovněž kapacita zařízení a dostupnost těchto zařízení zůstane na stejné úrovni. S ohledem na to, že vláda svým usnesením schválila koncepční materiál nelegislativní povahy „Soubor prorodinných opatření - Prorodinný balíček“, uvažujeme o této variantě na teoretické úrovni a nulovou variantu uvádíme mimo jiné i pro srovnání s ostatními variantami.

Varianta 2: Služby péče o děti s nastavením podmínek vzhledem k charakteru služby

Druhou variantou řešení je vytvoření právní úpravy, která rozšiřuje spektrum služeb péče o děti a upravuje typy služeb péče o děti dle jejich charakteru, definuje podmínky jejich poskytování a umožňuje tak udržet rodiči kontakt se zaměstnáním v době péče o dítě, umožnit mu návrat k výdělečné činnosti a efektivně sladit profesní, rodinný a soukromý život.

Tato varianta předpokládá vytvoření služeb respektující charakter dané služby, a to:

- Poskytovatel vzájemné rodičovské výpomoci;
- Podpora služeb péče o děti v oblasti živnostenského podnikání;
- Vytvoření nového typu služby nepřiléhavé a nekrátkodobé péče o děti poskytované na komerčním i nekomerčním základě – dětská skupina;
- Úprava odborné způsobilosti osob pečujících o děti v domácnosti dítěte;
- Zavedení daňové uznatelnosti nákladů zaměstnavatele v souvislosti s poskytováním služeb péče o děti svých zaměstnanců.

Účelem opatření **poskytovatele vzájemné rodičovské výpomoci** je legalizovat podmínky péče v případě, kdy je poskytována rodičem, který ve vlastní domácnosti, nejčastěji v průběhu rodičovské dovolené, pečuje celodenně a osobně o vlastní dítě a zároveň pečuje za úplatu o dítě jiných rodičů. Návrh vychází z již realizované, a v současnosti nelegální, praxe části rodičů, kteří řeší nedostatek služeb péče o děti vzájemnou výpomocí. Základní ideou je skutečnost, že rodič splňující výše uvedené

podmínky a pečující za výše uvedených podmínek nejvýše o 4 děti, včetně dítěte (dětí) vlastních, nebude k takové činnosti potřebovat živnostenské oprávnění.

V oblasti **podpory služeb péče o děti v rámci živnostenského podnikání** je navrhována úprava vy smyslu snížení věkové hranice ze tří na dva roky věku dítěte a úprava požadavků na odbornou způsobilost poskytovatele a osob, které o děti přímo pečují, v rámci vázané živnosti „Péče o dítě do 3 let věku“ prostřednictvím zavedení dílčí kvalifikace péče o dítě. Navrhovaná úprava odborné způsobilosti bude řešit současnou roztržitost kvalifikace a bude garantovat, že osoby pečující o děti budou disponovat přesně těmi znalostmi a dovednostmi, které k odpovídají náplni jejich činnosti. Návrh bude doprovázen výraznou úpravou hygienických a provozních požadavků na provozovnu v případě, že osoby budou pečovat o limitovaný počet dětí tak, aby tyto podmínky nebyly překážkou pro potenciální poskytovatele služby a zároveň respektovaly zájem a potřeby dětí. Úprava odborné způsobilosti a provozních podmínek by mohla mimo jiné umožnit vstup do podnikání širšímu okruhu osob, včetně např. žen nad 50 let věku, které čelí zvýšenému riziku nezaměstnanosti.

Návrh opatření na **vytvoření nového typu služby nepřiležitostné a nekrátkodobé péče poskytované na komerčním i nekomerčním základě** předpokládá sjednocení a jasné nastavení kvalitativních podmínek služeb péče. Návrh nastavuje standardy péče, pokud jde o aplikaci hygienických a provozních pravidel odlišených podle počtu dětí, o které je současně pečováno, odbornou způsobilost osob pečujících o děti, pokud bude pečováno o děti do 7 let věku, a stanovení maximálního počtu dětí, o které může být v jednom časovém okamžiku pečováno jednou pečující osobou. Tento návrh by měl napomoci řešit situaci, kdy je pro potenciálního zřizovatele, např. zaměstnavatele nebo obec, vzhledem k poptávce v rámci příslušné věkové kategorie dětí neúčelné zřizovat jesle nebo mateřskou školu.

Vychází se z potřeby nastavit základní pravidla poskytování služby v oblasti dosud neregulované (nebo regulované částečně) tak, aby smluvní strany, tj. uživatelé – rodiče dětí, na straně jedné mohli službu užívat, a poskytovatelé služby na straně druhé, nejčastěji nestátní neziskové organizace nebo zaměstnavatelé mohli službu poskytovat na základě jasných pravidel. Nastavení pravidel je nezbytné pro možné rozšíření služby s ohledem na zvýšení důvěry uživatelů v její existenci a fungování a oporu pro poskytovatele služby.

Úprava odborné způsobilosti osob pečujících o děti v domácnosti dítěte zahrnuje stanovení odborné způsobilosti pečující osoby na základě volné živnosti, oboru činnosti č. 79 „Péče o rodinu a domácnost“, pokud pečuje v domácnosti dítěte. Tato odborná způsobilost je nově stanovována (jednotně s odbornou způsobilostí osob pečujících v rámci dětské skupiny) a odráží požadavky praxe na stanovení určité kvality při poskytování služby.

Zaměstnavatel, který zřídí a bude provozovat vlastní zařízení služeb péče pro děti svých zaměstnanců nebo zajistí službu péče pro děti svých zaměstnanců ze strany jiného subjektu, **bude moci uplatnit náklady na zajištění těchto služeb jako výdaje vynaložené na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů, které se pro zjištění základu daně odečtou.**

V souvislosti s dodržáním určité kvality poskytování péče a vytvoření jistého systému v oblasti služeb péče o děti je nezbytné vytvořit evidenci těchto služeb.

Co se týče poskytovatele vzájemné rodičovské výpomoci a poskytovatelů služeb péče o děti na nekomerčním základě – dětské skupiny, oba typy služeb budou registrovány na příslušném krajském úřadě. Poskytovatelé služeb péče o děti na

komerčním základě budou vedeni v živnostenském rejstříku (podle stávající právní úpravy).

Varianta 3: Služby péče o děti na formalizovaném základě

Tato varianta předpokládá vytvoření služeb péče o děti shodně jako ve Variantě 2, ovšem na plně formální bázi s administrativními úkony a na povolovacím režimu. Právní úprava v tomto smyslu znamená vytvořit typy služeb, které budou silně formální, s požadavkem kontroly ze strany státu.

Veškeré služby péče o děti budou koncipovány na systému registrace, povolovacího režimu a následné kontroly. Povinná registrace bude předpokládat splnění hygienických, provozních podmínek a požadavků na odbornou způsobilost pečujících osob. Poskytovatelé služeb podléhat kontrole ze strany orgánů hygieny a orgánů veřejné správy v souvislosti s dodržováním stanovených podmínek pro výkon péče o děti.

V oblasti podpory služeb péče o děti v rámci živnostenského podnikání tato varianta předpokládá úpravu odborné kvalifikace stejným způsobem jako Varianta 2, avšak věková hranice dětí, o které bude pečováno v rámci vázané živnosti, je ponechána podle dosavadní právní úpravy, tedy do tří let.

Poskytovatel vzájemné rodičovské výpomoci a poskytovatelé služeb nepřiležitostné a nekrátkodobé péče poskytované na nekomerčním základě budou povinni žádat o zapsání do registru poskytovatelů služeb, včetně doložení podmínek k poskytování péče. Registračním místem zajišťujícím tuto agendu budou obce s rozšířenou působností. Registrační místa v tomto smyslu budou kontrolovat podmínky poskytování péče. Registrace bude předpokládat splnění hygienických a provozních požadavků vyhlášky č. 410/2005 sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých a požadavků na odbornou způsobilost pečujících osob a existenci a plnění vzdělávacího konceptu.

4. Vyhodnocení nákladů a přínosů

4. 1. Vymezení skupin a oblastí dotčených regulací

Regulace se dotkne skupin zahrnující rodiče (jako příjemce služby a v případě vzájemné rodičovské výpomoci zároveň jako poskytovatelé služby), podnikatelů ve smyslu živnostenského zákona, subjektů, kteří budou poskytovat služby péče o děti na nekomerční bázi (tj. nestátní neziskové organizace, obce, kraje, případně organizační složky státu) a zaměstnavatelé jako zřizovatelé služeb poskytovaných na nekomerčním základě, kteří budou moci zároveň v případě zřízení a provozu či zajištění služeb péče o děti svých zaměstnanců uplatnit náklady na tyto služby jako náklady daňově uznatelné. Na druhé straně budou zaměstnavatelé dotčeni touto regulací nepřímo, jelikož budou moci zaměstnat rodiče dětí, o které je pečováno v rámci některé ze služeb péče o děti.

Tato regulace se bude týkat již zmíněného okruhu subjektů, kteří budou dotčeni pouze v pozitivním smyslu v tom, že budou moci využívat či zřizovat a provozovat službu, která pro bude všechny aktéry nejvýhodnější. Subjekty se budou moci rozhodnout, zda konkrétní ty služby zřídí, poskytnou či využijí. S ohledem na možnost využít služby péče o děti dojde ke zvýšení zaměstnanosti osob - rodičů, kteří budou moci, byť i třeba na částečný úvazek, využít možnosti vrátit se na trh práce.

4. 2. Identifikace nákladů a přínosů

Tato regulace se týká služeb péče o děti, která má za cíl umožnit rodičům udržet si kontakt se zaměstnáním v době péče o dítě, rychlejší návrat na trh práce a zaměstnavatelům pružně reagovat na potřeby zaměstnanců v oblasti sladování profesního, rodinného a soukromého života.

Hodnocení nákladů a přínosů na straně příjemců a poskytovatelů služeb je možné hodnotit spíše kvalitativně. Kvantitativní hodnocení bude možné provést až po zjištění, kolik rodičů využije služeb péče o děti, kolik subjektů (zaměstnavatelů a jiných zřizovatelů a poskytovatelů vzájemné rodičovské výpomoci) bude zřizovat či poskytovat služby péče o děti a kolik podnikatelů bude vykonávat činnost na základě živnostenského oprávnění.

Z pohledu hodnocení navrhovaných variant je následující analýza kvalitativní.

4. 3. Náklady

Varianta 1: Nulová

U Varianty 1 jsou v tuto chvíli náklady teoreticky nulové, neboť tato varianta nepředpokládá nějakou novou činnost. Ve skutečnosti však může nečinnost zvyšovat náklady na dávky státní sociální podpory a pomoci v hmotné nouzi pro občany, kteří nemají možnost udržet kontakt se zaměstnáním a v případě potřeby navrátit se na trh práce a z důvodu absence služby péče o dítě nemohou vykonávat výdělečnou činnost. Zároveň u poskytovatelů vzájemné rodičovské výpomoci a podnikatelů, kteří zatím nepodnikají na bázi živnostenského oprávnění je možné jako náklad identifikovat ušlý zisk z důvodu neexistence právní úpravy těchto typů služeb. Zároveň u zaměstnavatelů neexistence služeb péče o děti přináší ztráty, neboť zaměstnanec, který je pro ně perspektivní, a již investovali do jeho odborné přípravy své prostředky, nemůže nastoupit do zaměstnání z důvodu péče o dítě. Náklady tak zaměstnavateli vznikají při nutnosti nově investovat do odborné kvalifikace nových zaměstnanců.

Péče obdobná vzájemné rodičovské výpomoci je nyní poskytována v oblasti „šedé ekonomiky“. Osoba, která takovouto službu nabízí za úplatu, se vystavuje postihu, jelikož vytváří zisk, který ovšem řádně nepřiznává ve smyslu zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů. Daňové úniky, které vznikají v důsledku provozování této služby, mají negativní dopad na státní rozpočet, a lze je tudíž považovat za náklady. Neexistující právní regulace brání takto jejímu rozvoji, resp. jejímu širšímu využití, což se fakticky stává nákladem (nevýhodou) na straně rodičů dětí, které by byly do péče poskytovatele svěřeny.

V souvislosti s daňovými úlevami pro zaměstnavatele, kteří zřizují služby péče o děti pro děti svých zaměstnanců by se nesnížil základ daně z příjmů fyzických i právnických osob u zaměstnavatele. Opatření by ovšem mělo negativní dopad do státního rozpočtu, tím, že by se nezvýšil počet plátců daní a pojistného zaměstnáním většího počtu rodičů na trhu práce.

Varianta 2: Služby péče o děti s nastavením podmínek vzhledem k charakteru služby

U Varianty 2 spočívající ve vytvoření spektra služeb péče o děti s nastavením podmínek vzhledem k charakteru služby, se nepředpokládají žádné náklady.

Určité náklady mohou vzniknout na straně rodičů svěřených dětí v důsledku využití služeb, ale budou kompenzovány příjmy z výdělečné činnosti, neboť se předpokládá, že tuto službu budou využívat rodiče svěřených dětí, kteří si budou

chtít udržet kontakt se zaměstnáním po dobu péče o dítě (například při práci na zkrácenou pracovní dobu či při jiné úpravě pracovní doby).

Náklady u Varianty 2 by vznikly především na straně zřizovatele služeb (zejména zaměstnavatelů). Ve Variantě 2 se však zároveň navrhuje, že mezi náklady, které lze uznat jako výdaje použité na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů a které se odečtou ve výši prokázané poplatníkem a ve výši stanovené zákonem o dani z příjmů, budou zahrnuty i výdaje na zřízení a provoz služeb péče o děti. Náklady tímto opatřením tedy budou kompenzovány.

V souvislosti s daňovými úlevami pro zaměstnavatele, kteří zřizují služby péče o děti pro děti svých zaměstnanců lze očekávat, že se sníží základ daně z příjmů fyzických i právnických osob u zaměstnavatele, což má negativní dopad na inkaso daně do státního rozpočtu. Tento negativní dopad bude ovšem kompenzován především zaměstnáním většího počtu rodičů na trhu práce, jakožto plátců daní a pojistného a bilance pro veřejné rozpočty bude plusová. U Varianty 2 se neočekávají dopady na státní rozpočet.

V souvislosti s vedením evidence poskytovatelů vzájemné rodičovské výpomoci a poskytovatelů služeb péče o děti na nekomerčním základě – dětské skupiny na krajských úřadech se neočekávají žádné dopady na státní rozpočet, jelikož tuto agendu budou tyto instituce schopny pokrýt ze stávajících zdrojů spojených se zabezpečením agendy sociálních služeb. Vzniknou ovšem náklady v souvislosti s evidencí těchto služeb na centrální úrovni (MPSV), kde agendu budou zabezpečovat odpovědní pracovníci. Jedná se především o metodické vedení, operativní zajištění evidence a řešení odvolání proti rozhodnutí krajského úřadu u opatření dětské skupiny. Předpokládané náklady budou činit první rok účinnosti úpravy 836 tis. Kč a následující roky 418 tis. Kč.

Varianta 3: Služby péče o děti na formalizovaném základě

Varianta 3 spočívající v zavedení povolovacího režimu představuje zvýšené náklady na státní rozpočet, především pro výrazné zvýšení administrativy spojené s agendou evidence, registrace a kontroly podmínek, kterou budou zabezpečovat obce s rozšířenou působností, a to především v navýšení počtu pracovníků. Zvýší se náklady v důsledku administrativní zátěže a zároveň v důsledku zvýšených formálních požadavků na službu, především splnění hygienických a prostorových podmínek a požadavků na odbornou způsobilost.

V tomto smyslu lze vyčíslit náklady na provoz evidenčního místa, pokud by každá obec s rozšířenou působností zřídila evidenční místo pro evidenci poskytovatelů vzájemné rodičovské výpomoci a poskytovatelů služeb péče o děti na nekomerčním základě – dětské skupiny. Celkový očekávaný roční dopad na státní rozpočet by činil přibližně 102,5 mil. Kč. (tj. při počtu 205 obecních úřadů s rozšířenou působností a s přibližným průměrným nákladem na 1 funkční místo úředníka na obcích s rozšířenou působností, které dle šetření činí asi 500 000 Kč. - Výše této částky byla sdělena Ministerstvem vnitra ČR, vyjadřuje hodnotu za rok 2010 a zahrnuje náklady na platy zaměstnanců, povinné odvody na sociální a zdravotní pojištění a provozní náklady). Uvedený celkový roční dopad lze očekávat vyšší v závislosti na valorizaci platů těchto zaměstnanců a měnících se provozních nákladech.

Náklady na služby péče o děti by se vyskytly i na straně rodičů (zaměstnanců) dětí, o které je pečováno, neboť by vzrostly náklady na prostory, provoz a na zajištění odborného personálu, a rodiče by tak byli nuceni hradit poměrně vysoký poplatek, návrat k výdělečné činnosti by tak pro ně nebyl efektivní.

U této varianty vzniká vyšší administrativní zátěž než u Varianty 2. Administrativní zátěž je patrná na straně zaměstnavatele, podnikatelů i orgánů veřejné správy (včetně kontrolních orgánů v oblasti hygieny).

4. 4. Přínosy

Přínosy jsou zhodnoceny kvalitativně. Vyčíslení přínosů bude možné provést až po zjištění, kolik rodičů (zaměstnanců) bude služby péče o děti využívat a kolik subjektů (poskytovatelů, zaměstnavatelů a ostatních zřizovatelů) bude služby péče o děti poskytovat. Rovněž na straně zaměstnavatelů bude možné vyčíslit přínosy až po zjištění, kolik rodičů bude na základě využití služeb péče o děti nastoupit do zaměstnání.

Nicméně s ohledem na výše zmíněná zjištění z odborných analýz lze předpokládat, že s ohledem na požadavky rodičů na možnost udržet si kontakt se zaměstnáním po dobu mateřské a rodičovské dovolené, vrátit se na trh práce se zajištěním možnosti sladění profesního, rodinného a osobního života, bude zakotvení podmínek a rozšíření služeb péče o děti přínosem.

Varianta 1: Nulová

U Varianty 1 nelze očekávat žádné přínosy, neboť by byl v podstatě zachován současný právní stav, tj. bez nové právní úpravy poskytování služeb péče o děti a souvisejících opatření. Diskutabilním přínosem je absolutní neformálnost některých služeb bez nastavení podmínek a s tím spojená nulová administrativní zátěž.

Varianta 2: Služby péče o děti s nastavením podmínek vzhledem k charakteru služby

Základním přínosem Varianty 2 je skutečnost, že se umožní širší zapojení rodičů, především matek na trh práce coby daňových poplatníků a plátců pojistného na sociální zabezpečení, státní politiku zaměstnanosti a pojistného na zdravotní pojištění a bilance pro veřejné rozpočty bude plusová.

Rovněž lze očekávat, že se sníží počet příjemců dávek státní sociální podpory a dávek hmotné nouze, neboť si rodič zvýší svůj příjem, který je posuzován jako rozhodný příjem pro posouzení nároku na tyto dávky.

Přínosem Varianty 2, který není finančně ocenitelný, je prevence sociální izolace rodičů, kteří pečují o své děti. Rovněž není zanedbatelný fakt zlepšení finanční situace rodičů s dětmi, kteří využijí služby péče o děti a budou moci pracovat alespoň na částečný úvazek. Na straně rodiče svěřeného dítěte je dále přínosem možnost zvolit strategii sladění pracovního rodinného a osobního života, jistota udržení pracovní pozice, zlepšení finanční situace v době mateřské a rodičovské dovolené a zajištění hlídání dítěte po dobu časově kompatibilní s pracovní dobou a dostupnost služeb.

Rovněž se očekávají přínosy na straně poskytovatelů služby, tj. rodičů jakožto poskytovatelů vzájemné rodičovské výpomoci v souvislosti s možností zlepšit svou finanční situaci. Přínosem na straně zaměstnavatele je ekonomický aspekt v případě, kdy bude moci zaměstnat rodiče, udrží kvalifikovanou pracovní sílu a nebude nucen investovat nemalé finanční prostředky do kvalifikace nového zaměstnance a rovněž motivace a vyšší loajalita pracovníků.

Přínosem na straně dětí zaměstnaných rodičů je především možnost být v dosahu svých rodičů.

Jednoznačný přínos přináší možnost zaměstnavatelů **uplatnit náklady na služby péče o děti jako výdaje vynaložené na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů**. Toto opatření je nezbytné realizovat v souvislosti se službami péče o děti. Zavedením opatření budou zaměstnavatelé pružně zřizovat zařízení služeb péče o děti a umožní tak rodičům udržet kontakt se zaměstnáním, vrátit se na trh práce a umožní jim zvolit strategii sladění profesního, rodinného a osobního

života. Rovněž i ostatní subjekty budou moci zřídít takový typ služby, pro takový počet dětí, který bude pro ně (s ohledem na kapacitu a lokalitu) adekvátní.

Varianta 3: Služby péče o děti na formalizovaném základě

Teoreticky by přínosy mohly být vyjádřeny stejně jako u Varianty 2, ale fakticky by nedocházelo k jejich naplnění. Jelikož s vyššími nároky na zřízení a provoz služby a s vyšší mírou kontroly ze strany orgánů veřejné správy by zároveň klesal zájem o poskytování a využívání těchto služeb. V tomto smyslu by zřízení, rozvoj a dostupnost služeb byly spíše blokovány.

4. 5. Vyhodnocení nákladů a přínosů variant

Varianta 1: Nulová

Varianta 2: Služby péče o děti s nastavením podmínek vzhledem k charakteru služby

Varianta 3: Služby péče o děti na formalizovaném základě

	Náklady	Přínosy
Varianta 1	- možné zvýšení nákladů na dávky státní sociální podpory a hmotné nouze - zvýšení finančních nákladů u zaměstnavatelů na odbornou kvalifikaci nových zaměstnanců - provozování této služby v oblasti „šedé ekonomiky“ a neexistující právní regulace brání rozvoji služby, resp. jejímu širšímu využití - ušlý zisk z důvodu neexistence právní regulace - negativní dopad na státní rozpočet ve smyslu daňových úniků a nezvýšení počtu plátců daní a pojištění	- neformálnost - nulová administrativní zátěž *(diskutabilní)
Varianta 2	- úplata rodiče svěřeného dítěte poskytovateli - zvýšené náklady na státní rozpočet z důvodu možnosti uznat náklady na služby péče o děti jako výdaje na dosažení, zajištění a udržení příjmů, čímž se zaměstnavatelům sníží základ daně z příjmů fyzických i právnických osob - náklady na státní rozpočet v souvislosti s evidencí poskytovatelů služeb vzájemné rodičovské výpomoci dětské skupiny 836	- větší dostupnost služby (regulovanými podmínkami a nároky na zřízení a provoz této služby) - širší zapojení rodičů na trh práce - vyšší počet plátců daní a pojistného (zaměstnaných rodičů) a s tím související zvýšení příjmů do státního rozpočtu - očekávané snížení počtu příjemců dávek státní sociální podpory a hmotné nouze - náklady, které rodiči

	tis. Kč a následující roky 418 tis. Kč.	vzniknou, budou kompenzovány příjmy z výdělečné činnosti - snížení rizika sociální izolace na straně rodičů - zlepšení finanční situace rodičů jako poskytovatelů vzájemné rodičovské výpomoci - sladování pracovního a rodinného života - jistota udržení pracovní pozice - na straně zaměstnavatele: - dřívější návrat kvalifikovaného personálu z mateřské dovolené - snížení nákladů na zaškolování nových pracovníků - možnost udržení nadaných a zkušených zaměstnankyň - daňové úlevy - zvýšení prestiže firmy - motivace a vyšší loajalita pracovníků - umístění školky přímo v budově zaměstnavatele, resp. v její blízkosti - zajištění hlídání dítěte po dobu časově kompatibilní s pracovní dobou
Varianta 3	- očekávaný roční dopad na státní rozpočet ve výši cca 102,5 mil Kč v důsledku agendy evidenčního místa na obcích s rozšířenou působností - výraznější administrativní zátěž v důsledku požadavků na poskytovatele (odborná způsobilost, prostory a podmínky poskytování péče) - vysoká míra formalizace vzájemné rodičovské výpomoci - vyšší náklady na straně rodičů z důvodu pravděpodobné vyšší částky za službu z důvodu větších administrativních nároků a	- přínosy uvedené ve Variantě 2 jsou ovšem v této variantě blokovány vyšší mírou administrace, kontroly a požadavků ze strany orgánů veřejné správy

	nároků na provoz, vzdělání poskytovatele - významné náklady na zajištění prostor dle příslušné vyhlášky MZ - výraznější administrativní zátěž v důsledku přípravy a realizace vzdělávacího konceptu - ztížení možnosti umístění školky v budově zaměstnavatele z důvodu vyšších požadavků prostorových, provozních a hygienických)	

4. 6. Konzultace

V oblasti koncepce opatření rodinné politiky probíhají průběžně konzultační jednání se všemi aktéry rodinné politiky. Podněty a připomínky, které od těchto aktérů přicházely v souvislosti s návrhy nových opatření rodinné politiky, byly průběžně vyhodnocovány.

V souvislosti s přípravou navrhovaného opatření, respektive s Hodnocením dopadů regulace k zákonu o službách péče o děti, byly konzultace realizovány se zástupci rodičů, zaměstnavatelů a neziskových organizací. Připomínky byly uplatněny a návrhy vzneseny na jednáních v rámci tzv. kulatých stolů, v souvislosti s konferencí k rodinné politice, která se konala dne 30.11. 2011 a v souvislosti s dalšími jednáními se jednotlivými subjekty všech výše zmíněných aktérů.

5. Návrh řešení, implementace, vynucování a přezkum

5. 1. Návrh řešení

Po zvážení všech nákladů a přínosů vyšla jako nejlepší z uvažovaných řešení Varianta 2, tj. Služby péče o děti s nastavením podmínek vzhledem k charakteru služby. Rozšiřuje spektrum služeb péče o děti a upravuje typy služeb péče o děti dle jejich charakteru a definuje podmínky jejich poskytování. Umožňuje se tak udržet rodiči kontakt se zaměstnáním v době rodičovské a mateřské dovolené, umožnit mu návrat k výdělečné činnosti a efektivně sladit profesní, rodinný a soukromý život.

Regulace bude zahrnovat nové typy služeb péče **typu poskytovatele vzájemné rodičovské výpomoci, typu služby nepřiležitostné a nekrátkodobé péče poskytované na komerčním i nekomerčním základě - dětské skupiny a úpravu odborné způsobilosti osob pečujících o děti v domácnosti dítěte.** Rovněž bude obsahovat **úpravu služeb péče o děti v oblasti živnostenského podnikání a zavedení možnosti zaměstnavatelů uplatnit náklady na služby péče o děti jako výdaje vynaložené na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů.**

Vzhledem ke změně vedení evidence v rámci vnějšího připomínkového řízení, kdy evidenci poskytovatelů vzájemné rodičovské výpomoci a evidenci zřizovatelů dětské skupiny budou zajišťovat krajské pobočky Úřadu práce, budou výdaje na vedení evidence pokryty v rámci limitu schváleného rozpočtu kapitoly 313 – Ministerstvo práce a sociálních věcí.

5. 2. Implementace

Orgánem, který je určen k implementaci předmětného návrhu, je Ministerstvo práce a sociálních věcí (ve spolupráci s Ministerstvem průmyslu a obchodu, Ministerstvem zdravotnictví, Ministerstvem financí a Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy).

Dopad regulace se dotkne především rodičů svěřených dětí tím, že se jim umožní udržet si kontakt se zaměstnáním po dobu mateřské a rodičovské dovolené a rychlejší návrat na trh práce, včetně možnosti zvolení strategie při sladění profesního, rodinného a osobního života. Dojde rovněž ke zlepšení jejich finanční situace a snížení rizika jejich sociální izolace v době mateřské a rodičovské dovolené.

Zároveň se dotkne zřizovatelů a poskytovatelů služeb péče o děti, kteří budou moci zřídit takový typ služby, který vzhledem k poptávce jejich klientů a regionálního umístění bude adekvátní. Úprava se dotkne i zaměstnavatelů, neboť budou moci výdaje (náklady) na služby péče o děti zahrnout jako výdaje (náklady) daňově uznatelné.

5. 3. Vynucování

Vzhledem k tomu, že předložená úprava je navrhována s cílem umožnit rodičům udržet si kontakt se zaměstnáním v době péče o dítě a umožnit jim návrat na trh práce a volbu strategie v oblasti sladování profesního, rodinného a osobního života tím, že se rozšíří spektrum služeb péče o děti, je rodičům ponechána svobodná volba rozhodnutí, zda službu využijí. Rovněž je na rozhodnutí subjektů, zda budou služby zřizovat a poskytovat.

5. 4. Přezkum účinnosti regulace

Z hlediska kritérií přezkumu účinnosti, která jsou dána Obecnými zásadami pro hodnocení dopadů regulace, nelze předpokládat nutnost stanovení časových limitů účinnosti navrhovaných opatření.

6. Kontakty a prohlášení o schválení RIA

Závěrečnou zprávu RIA zpracovala:

Mgr. Jiřina Pipková

Ministerstvo práce a sociálních věcí, odbor rodiny a dávkových systémů

Telefon: 221 923 023

e-mail: jirina.pipkova@mpsv.cz